

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky, katedra žurnalistiky

Žaneta Dernerová

**Srovnání mediálního obrazu smrti
Karla Svobody
v Mladé frontě DNES a Blesku**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Žaneta Dernerová**

Vedoucí práce: **doc. PhDr. Jan Halada, CSc.**

Rok obhajoby: **2014**

Bibliografický záznam

DERNEROVÁ, Žaneta. *Srovnání mediálního obrazu smrti Karla Svobody v Mladé frontě DNES a Blesku*. Praha, 2014. 45 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Jan Halada, CSc.

Abstrakt

Tato práce se zaměřuje na mediální obraz smrti Karla Svobody, jak byl vytvářen prostřednictvím médií. Klade si za cíl porovnat referování o této události mezi tzv. seriózními novinami a bulvárními a zjistit, zda informování odpovídalo jejich vlastnímu profilu. Pro analyzování bylo vybráno periodikum *Mladá fronta DNES*, jako zástupce tzv. prestižních novin, a bulvární deník *Blesk*. Sebevražda hudebního skladatele plnila stránky těchto médií ještě týdny po Svobodově úmrtí. Proto budou nejdetailnějšímu zmapování podrobeny především tři měsíce bezprostředně po události. Karel Svoboda spáchal sebevraždu v lednu 2007, do výzkumu proto bude zahrnuto i období do konce roku. Díky velké medializaci, popularitě Svobody a kauze s ukradenými fotografiemi z místa činu se deníky k tomuto tématu vracely dodnes. Práce tak neopomene ani dobu od začátku roku 2008 až do současnosti, přesněji do 31. března 2014, ačkoliv již není stěžejní. Tato část výzkumu bude provedena pouze povrchně. K analýzám jsou vybrány pouze tištěné verze deníků, nikoli internetové. Kvantitativní metoda zkoumá četnost zpráv a množství zmínek o smrti Karla Svobody, kvalitativní upírá pozornost zejména na užití jazykových prostředků, jednotlivých výrazů a vzájemné odlišnosti periodik, dále na relevanci, způsob referování a míru emocionalizace.

Abstract

This paper focuses on the medial image of the Czech pop music composer Karel Svoboda's death. It aims at comparing how this event was reported the so-called serious-minded newspapers and tabloids and finding out if the reporting was compatible with the newspapers' profile. The daily *Mlada Fronta DNES* was chosen as the representative of a serious-minded newspaper, and *Blesk* as the representative of tabloids. The composer's suicide filled pages of the newspapers weeks after his death. Karel Svoboda committed suicide in January 2007, thus the whole year is analysed. However, the period of three months after Svoboda's death is analysed in the most detail. Due to an intense medial attention, high popularity of Karel Svoboda, and the case of stolen pictures from the suicide scene, media are referring about the event to-date. Event though the period from the early 2008 to the present day (March 31st, 2014) is not particularly important, is also paid attention, albeit marginally. Only print versions of the newspapers are analysed (not internet versions.) Quantitative approach deals with the frequency of reporting of Karel Svoboda's death, qualitative approach pays attention to using language means, particular expressions, and mutual difference of the newspapers. Furthermore, rate of relevance, way of reporting, and rate of emotionalisation is analysed.

Klíčová slova

Karel Svoboda, bulvár, deník, noviny, úmrtí

Keywords

Karel Svoboda, tabloid, daily, newspapers, death

Rozsah práce: 70 103 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ...

Žaneta Dernerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Doc. PhDr. Janu Haladovi, CSc. za velkou dávku trpělivosti a cenné rady.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:							
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Dernerová Zaneta	Razítko podatelny: SCHVALENO						
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2011/2012	<table border="1"><tr><td colspan="2" style="text-align: center;">Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd</td></tr><tr><td>Došlo dne:</td><td style="text-align: center;">27-05-2013 -1-</td></tr><tr><td>Cj:</td><td>Priloh: Sekretární číslo: Přiděleno:</td></tr></table>	Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	27-05-2013 -1-	Cj:	Priloh: Sekretární číslo: Přiděleno:
Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd							
Došlo dne:		27-05-2013 -1-					
Cj:	Priloh: Sekretární číslo: Přiděleno:						
E-mail diplomantky/diplomanta: zaneta.dernerova@seznam.cz							
Studijní obor/forma studia: Žurnalistika/prezenční							
Předpokládaný název práce v češtině: Srovnání mediálního obrazu smrti Karla Svobody v Mladé frontě DNES a Blesku							
Předpokládaný název práce v angličtině: Comparison of the Media Portrayal of the Karel Svoboda's death in Mladá fronta DNES and Blesk							
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013): (diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2013/2014							
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Práce se bude zabývat smrtí Karla Svobody a následnými souvisejícími událostmi, o nichž se psalo v českých médiích. Konkrétně se zaměřím na četnost a způsob referování v denících Mladá fronta DNES a Blesk. Cílem práce bude zjistit, zda informování periodik odpovídalo jejich vlastnímu profilu, tzn. zda plnila funkci tzv. seriózního a bulvárního média, a porovnat je. Rovněž se zaměřím na relevantnost, používané výrazy, způsob podávání informací a z toho vyplývající mediální obraz. Nejvíce pozornosti bude věnováno období ihned po úmrtí, detailněji zmapuji zhruba tři měsíce od skladatelovy sebevraždy. Poté se budu zabývat tím, jak noviny o této události informovaly po zbytek roku. Deníky se k tomuto tématu vracejí každým rokem dodnes, proto se budu v poslední části soustředit i na toto období.							
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): <ol style="list-style-type: none">1. Úvod<ul style="list-style-type: none">- základní představení tématu, připomenutí všeobecně známého mediálního obrazu události, popis postupu při zpracovávání získaných informací a vymezení cíle práce2. Teoretická část<ul style="list-style-type: none">- 2.1 Masová média – charakteristika masových médií, jejich funkce- 2.2 Zpravodajství – charakteristika zpravodajství, základní pojmy- 2.3 Tištěná média – obecná charakteristika tištěných médií, prvky užívané a typické pro tzv. seriózní a bulvární noviny, jejich vzájemné rozdíly, porovnání3. Přiblížení vybraných deníků<ul style="list-style-type: none">- 3.1 Mladá fronta DNES – vlastní profil deníku a z něho vyplývající způsob informování, jeho historie, stručný vývoj- 3.2 Blesk – vlastní profil deníku a z něho vyplývající způsob informování, jeho historie, stručný vývoj4. Osobnost Karla Svobody<ul style="list-style-type: none">- 4.1 Biografie – představení Karla Svobody, stručný životopis- 4.2 Smrt Karla Svobody – okolnosti jeho smrti, faktografické údaje, možné důvody5. Referování o události ve vybraných denících<ul style="list-style-type: none">- 5.1 Mladá fronta DNES – sledování informací v periodiku, rozbor- 5.2 Blesk – sledování informací v periodiku, rozbor6. Komparace obou deníků<ul style="list-style-type: none">- v čem se informace rozcházejí, v čem naopak shodovaly, rozdíly ve způsobech přinášení							

zpráv, dodržení daného profilu

7. Závěr

- shrnutí poznatků, závěrečná sumarizace

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Mladá fronta DNES: leden 2007 – prosinec 2007 (2008 – 2014)

Blesk: leden 2007 – prosinec 2007 (2008 – 2014)

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Kvalitativní, kvantitativní analýza, komparace

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

1. HVÍŽĎALA, Karel. *Moc a nemoc médií: rozhovory, eseje a články 2000-2003*. 1. vyd. Praha: Máj, 2003, 268 s. ISBN 80-865-6970-5.
Rozhovory Karla Hvížďaly s představiteli veřejného života o významu masmédií a problémech současného věta. Druhá část obsahuje eseje zabývající se stavem českých médií a problémy s nimi souvisejícími.
2. HVÍŽĎALA, Karel. *Mardata: vzpoury v žurnalistice: dějiny rozhovoru a další texty o médiích 2006-2011*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 263 s. ISBN 978-807-3678-517.
Přední český novinář rekapituluje dějiny rozhovoru, cenzury či esejí. Zabývá se stavem současné české žurnalistiky. Zmiňuje absenci prestižního deníku, zbylé označuje za pop-noviny nebo bulvár, u kterého vysvětluje, že je nedílnou součástí mediální krajiny.
3. OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, 263 s. ISBN 978-807-2772-667.
Encyklopedie abecedně řazených pojmů klíčových pro žurnalistiku, marketing a další práci s médii. Každý výraz je zpracován odborníkem v dané problematice z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy.
4. DUDEK, Oldřich. *Nevšední život, záhadná smrt Karla Svobody*. Vyd. 1. Mnichovice: BVD, 2007, 174 s., [24] s. obr. příl. ISBN 978-80-903754-8-2.
Kniha blízkého přítele Karla Svobody, ve které se autor snaží zachytit nejdůležitější okamžiky života a okolnosti úmrtí významného českého hudebního skladatele.
5. BEDNARČÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-802-4730-288.
Chronologicky řazené dějiny českých médií. Kniha také upozorňuje na vybrané osobnosti, které hrály hlavní roli ve vývoji médií působících na českém území.
6. SACHER, Richard. *Karel Svoboda*. 1. vyd. Praha: Brána, 2008, 213 s., [12] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7243-379-7.
Publikace vydaná čtvrt roku po úmrtí Karla Svobody se zabývá životem hudebního skladatele. Zachycuje vzpomínky osobností, které se Svobodou spolupracovaly.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Bulvarizace českých deníků před a po smrti Karla Svobody, diplomová práce – Bc. Petr Cífk (UK)

Obraz hvězdy v bulváru, diplomová práce – PhDr. Barbora Černá (UK)

Mediální obraz kandidátů na opuštění vily VyVolených ve zpravodajství deníků Blesk a MF Dnes, bakalářská práce – Barbora Hlaváčková (UK)

Smrt Klementa Gottwalda a její mediální obraz v dobových periodikách v roce 1953, bakalářská práce – Kristýna Pleskotová (UK)

Smrt J. V. Stalina a její obraz ve vybraných periodikách v roce 1953, bakalářská práce – Jana Vrbková (UK)

Skon významných osobností: komparace mediálního obrazu úmrtí Václava Havla a Kim Čong-ila v českých médiích, diplomová práce – Mgr. Jana Macková (UK)

Smrt celebrity: analýza procesu mediální konstrukce úmrtí populární osobnosti, bakalářská práce – Martina Šimůnková (Masarykova univerzita)

Sebevražda v českém denním tisku - analýza případu Jana Masaryka, Jana Palacha a Karla Svobody, diplomová práce - Tereza Štampachová (Masarykova univerzita)

Datum / Podpis studenta/ky

27. 5. 2013 *Štampachová*

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

HALADA JAN

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

27. 5. 2013 *JM*

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM	4
PROHLÁŠENÍ	6
PODĚKOVÁNÍ	7
OBSAH	1
ÚVOD	2
1. TEORETICKÁ ČÁST	4
1.1 <i>Médium</i>	4
1.2 <i>Masová média</i>	4
1.3 <i>Masová komunikace</i>	6
1.4 <i>Zpravodajství</i>	6
1.5 <i>Tištěná média</i>	9
1.6 <i>Novinová zpráva</i>	10
1.7 <i>Periodický tisk</i>	10
1.8 <i>Bulvární tisk</i>	11
1.9 <i>Bulvarizace médií</i>	12
2. PŘIBLÍŽENÍ VYBRANÝCH DENÍKŮ	13
2.1 <i>Mladá fronta DNES</i>	14
2.2 <i>Blesk</i>	16
3. OSOBNOST KARLA SVOBODY	17
4. OZNÁMENÍ ÚMRTÍ	19
5. SENZACECHTIVOST	22
6. DEPRESE A SEBEVRAŽDY JAKO SPOLEČENSKÝ PROBLÉM	24
7. PRODEJ FOTOGRAFIÍ Z MÍSTA ČINU	26
8. SVOBODOVA BIOGRAFIE NA STRÁNKÁCH NOVIN	29
9. VDOVA VENDULA: UTRPENÍ I ZÁVAŽNÁ OBVINĚNÍ	31
10. POHŘEB JAKO ÚTOK NA EMOCE ČTENÁŘŮ A ZDROJ KONFLIKTU	36
11. VZPOMÍNKY SLAVNÝCH OSOBNOSTÍ	37
ZÁVĚR	38
SUMMARY	41
POUŽITÁ LITERATURA	43
SEZNAM PŘÍLOH	45

Úvod

Bakalářská práce se zaměřuje na prezentaci úmrtí Karla Svobody v denících *Mladá fronta DNES* a *Blesk*. Každé ze jmenovaných médií věnovalo tomuto neštěstí nemalou pozornost, a proto jsem se rozhodla sledovat rozdíly v pojmenování tragické smrti i událostí s ní nepřímo souvisejících, jako pohřeb nebo skandální únik fotografií, které od dvou policistů získal deník *Blesk*.

Na stránkách předních periodik rovněž nechyběly spekulace, zda se významný hudební skladatel nestal obětí trestného činu. Jméno Karla Svobody bylo spjato s řadou známých osobností, které se vyjadřovaly k jeho úmrtí. Středem pozornosti byla vdova Vendula Svobodová a také hudebníkovi potomci.

Zmíněné listy jsou vybrány proto, že zastupují dva rozdílné druhy žurnalistiky. Deník *Blesk* je nejčtenější tuzemský bulvární deník. *Mladá fronta DNES* se naopak, přes

jisté pochybnosti odborné veřejnosti, řadí mezi noviny prestižního nebo seriózního zaměření. V této práci se také věnuji otázce, nakolik mají kritici pravdu, když *Mladou frontu DNES* viní z bulvarizace obsahu. Pro tento případ je *Blesk* ideálním listem k porovnání. U samotného bulvárního deníku posuzuji, nakolik se jeho počínání pohybuje za hranou etiky.

Karel Svoboda nečekaně zemřel 28. ledna 2007. Tuto informaci den po události přinášely na titulních stranách oba zkoumané deníky, byť každý jiným způsobem. Také tyto odlišnosti v práci dvou redakcí jsou na následujících stranách vyhodnocovány. Oproti předpokládané struktuře uvedené v tezích, se tato bakalářská práce mírně odchyluje. V úvodních kapitolách jsou popsány odborné výrazy bezprostředně související se sledovaným materiálem. Následují kapitoly členící událost do jednotlivých témat a problémů, které se v českých médiích objevily.

Zabývám se i analýzou hlavních rysů, které jsou klíčové pro to, aby upoutaly pozornost médií a byly upřednostněny na úkor jiných událostí. Zároveň posuzuji, která související témata jsou důležitější pro *Blesk* a jaká pro *Mladou frontu DNES*.

Pro výzkum je využita mediální databáze *Newton Mediasearch* a výtisky dostupné v archivu, přičemž materiál zpracovávám metodou kvalitativní obsahové analýzy, což je „nenumerné šetření a interpretace sociální reality. Cílem tu je odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím – vytváření nových hypotéz, nového porozumění, vytváření teorie,“ jak píše Miroslav Disman v knize *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. Práce také obsahuje kvantitativní zkoumání využívající především možnost vyhledávání v mediální databázi.

1. Teoretická část

1.1 Médium

Slovo médium lze z latinského *medius* přeložit jako prostřední, prostředek, prostředí nebo to, jež něco zprostředkovává. Obecně tak můžeme označit něco, co je uprostřed, spojuje dvě a více stran, zprostředkující činitel. V mediální oblasti je významným pojítkem mezi odesílatelem a příjemcem.¹ V komunikaci je médium všechno, „co slouží jako prostředek k uchování a přenosu sdělení v prostoru a čase. Širší pojetí zařazuje mezi média sociální komunikace řeč, písmo, ale i hudbu, výtvarná díla, architekturu, tanec, způsob oblečení, gesta, signály, jakékoli objekty, jež mohou být využity k reprezentaci významů, jakož i sociální organizaci této komunikace“.²

Ve všedním životě, z pohledu politiky a žurnalistiky, znamená tento výraz pouze technické prostředky a sociální systémy, které využíváme v masové komunikaci.³

1.2 Masová média

Česky lze masová média pojmenovat také jako masmédia nebo pouze média. Překlad z anglického *mass media* můžeme zaznamenat buď jako hromadné sdělovací prostředky, prostředky masové informace, nebo prostředky masové komunikace.⁴

Pojem masová média obecně zahrnuje média tištěná ať už noviny či jiná periodika nebo časopisy, a dále rozhlasové a televizní vysílání. Patří k němu ale taktéž – a v dnešní době by se dalo říci především – informace veřejně dostupné na internetu. K nim lze zařadit nejen zpravodajské portály, ale i autorské blogy, servery typu

¹ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 118. a REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, s. 139.

² OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 118.

³ Tamtéž.

⁴ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 117-118.

YouTube nebo *Facebook*. Jsou to historicky a společensky podmíněné formy sociální komunikace, jejichž společnou charakteristikou je:⁵

- 1) Jsou potenciálně dostupné neomezenému počtu uživatelů/adresátů a jejich velkým procentem reálně využívány. Děje se tak pomocí organizačních, technických a distribučních možností.
- 2) Nabízené informace a obsahy jsou pro uživatele použitelné, např. pro poučení, pro dobrou orientaci ve světovém dění nebo rovněž jako zdroj zábavy.
- 3) Informace jsou nabízeny buď pravidelně, nebo průběžně.
- 4) Samotná existence těchto forem komunikace je převážně závislá právě na zájmu a potřebách uživatelů.⁶

Společným rysem masových médií je tedy obsahová univerzálnost, velká popularita a v zásadě veřejná povaha. Důležitý je přitom fakt, že sama dostupnost není tím nejvýznamnějším bodem. Je jím skutečnost, „že masová média si postupem času vytvořila výrobní postupy, které jim dovolují produkovat obsahy aktuálně, tedy rychle, v krátkých, pravidelných periodách (jako denní tisk), nebo dokonce průběžně (jako rozhlas a televize či internetová média) a s důrazem na to, co je bezprostředně podstatné a zajímavé“.⁷

Do samotného pojmu masová média patří také film, video, kniha, vysokonákladové tiskoviny a veškeré druhy masově šířených obrazových a zvukových záznamů (kupříkladu CD-ROM).⁸

Podle *Praktické encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace* není užívání termínu média jednoznačně vymezeno. Lze jím označit organizace masové komunikace, komunikační kanál i sociální instituce nebo technický prostředek.⁹

⁵ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPOVÁ. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, s. 21.

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž.

⁸ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 118.

⁹ Tamtéž.

1.3 Masová komunikace

Rozvojem periodického tisku, rozhlasu a televize, tedy tzv. masových médií, vznikly komunikační prostředky, díky nimž je možné vytvářet srozumitelné a lákavé obsahy a zpřístupňovat je velkému počtu příjemců, v zásadě všem. Pro současnou společnost je tento typ komunikace více než příznačný. Jak píše Jirák a Köpplová, „společenský dopad těchto médií se mimo jiné projevuje v tom, že postupem času vytvářejí svébytnou sféru komunikačních aktivit spojených s určitým životním stylem, s naplňováním volného času, zábavou, ale i rozhodováním jednotlivců ve věcech společného i individuálního zájmu“.

Pro masová média v procesu masové komunikace je charakteristické, že

- a) poskytují takové obsahy, které jsou primárně určeny ke krátkodobému užití (například zábava), mají aktuální charakter (zpravodajství),
- b) jsou vytvářeny formálními organizacemi s vnitřní hierarchií pravomocí a odpovědnosti, jež využívají vyspělé technologie, díky nimž mohou provádět multiplikaci vyrobeného sdělení a jeho distribuci,
- c) rozšíření k širokému, rozptýlenému, různorodému a individuálně blíže neurčenému anonymnímu publiku se s pomocí různých zprostředkujících technik provádí tak, aby sdělení
- d) byla veřejná, bez jakéhokoliv omezení přístupu,
- e) produkována průběžně, jednosměrně, nepřímou, s danou periodicitou,
- f) s vědomím, že cíloví příjemci (publikum) jsou jednotlivci zapojení do svých sociálních vazeb a aktivně nakládají s obsahem, který jim média poskytují.¹⁰

1.4 Zpravodajství

Zpravodajství vzniklo z potřeby a tužby být informován o dění kolem sebe i ve světě, o nejnovějších nezvyklých a nepředpokládaných událostech, zároveň ale také z potřeby přinášet „čerstvé“ zprávy z oblasti ekonomické či politické, jež by mohly mít vliv na život lidí.¹¹

¹⁰ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, s. 45-46.

¹¹ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 241.

„Stručná charakteristika zpravodajství, která by se vešla do tří slov, mohla by znít CO JE NOVÉHO? Ten otazník má velmi důležitou funkci, protože zachycuje jeden z nezbytných aspektů žurnalistiky a tím je tázání se.“¹² Žurnalistika na tuto otázku odpovídá každý den pomocí stylistických, žánrových a jazykových prostředků. Děje se tak neustále, bez přestávky a mělo by se dít, alespoň v případě tzv. seriózní žurnalistiky, s nejlepším vědomím a svědomím.¹³

„Zpravodajství stojí na informacích a faktech, které vyhledává, shromažďuje, třídí, vybírá, interpretuje a předává prostřednictvím médií recipientům.“¹⁴ Pojem zpravodajství tak zahrnuje nejen samu novinářskou činnost, ale i její výsledek, jenž je vidět v obsahu časopisů, novin, rozhlasu a televize i tzv. nových médiích. „Termín tak označuje jak přípravnou fázi hledání a výběru informací, tak jejich následné sdělování prostřednictvím specifických žurnalistických projevů (např. žánrů).“¹⁵ Tento výraz může také označovat oddíl deníků věnovaný informování nebo relaci v audiovizuálních médiích.¹⁶ Informace, které zpravodajství příjemcům poskytuje, jsou pro společnost důležité a druhově různorodé. Mají za cíl utvářet u jednotlivců jejich vlastní názory a reflektovat myšlenkovou pluralitu společnosti.

Tím se zpravodajství zásadně liší od publicistiky. Zatímco ona vyjadřuje redaktorovy názory, myšlenky, postoje, mínění, komentáře k daným faktům a osobní stanoviska, zpravodajskou funkcí je informovat, definovat, v co nejrychlejším možném čase zachytit, popsat a předat dále aktuální událost a zachovat přitom neutrální přístup. Ten by měl být patrný také díky užívání patřičných jazykových a stylistických prostředků, jež by měly být rozdílné od těch, které používá a které mohou být

¹² OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv. *Zpravodajství v médiích*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 9.

¹³ OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv. *Zpravodajství v médiích*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 9.

¹⁴ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 241

¹⁵ OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv. *Zpravodajství v médiích*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 19.

¹⁶ Tamtéž.

používány ve stylu publicistickém. V něm je individuální projev vítán a lze ho zdůraznit užitím ich formy.¹⁷

Protože jsou na zpravodajství kladeny tyto nároky, mělo by být „přesné, vyvážené, nepředpojaté a poctivé jak při výběru, tak při ztvárnění a následné prezentaci, nestranné, ověřené přinejmenším ze dvou na sobě nezávislých zdrojů, aktuální, včasné, jasné a srozumitelné“.¹⁸ Zároveň by se měl autor vyvarovat vnesení svého názoru do sdělení a zprostředkovávat a pracovat pouze s fakty.

Zpravodajství je úzce vázáno na čas, tudíž zachycuje pouze ty momenty, jež se staly ve velmi nedávné době a jsou „čerstvé“, nebo referuje o událostech již minulých, u nichž ale vplynuly nové souvislosti nebo další důležité doplňující zprávy.

O tom, zda se jistá zpráva dostane do médií a bude veřejně sdělena, to znamená, že tzv. překročí práh pozornosti, a také o tom, jakým způsobem bude zpracována, rozhodují zpravodajské hodnoty. Do nich „podle různých teoretiků patří například novost (aktuálnost), důležitost, blízkost, dramatičnost, negativita, jednoznačnost, překvapivost, zaujetí, konflikt, kulturní pochopitelnost, vztah k tzv. důležitým národům i státům, osobám, personalizace, podobnost s již publikovanými zprávami atd.“.¹⁹

Zpráva a její druhy jsou zpravodajským žánrem.

¹⁷ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 241. a OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv. *Zpravodajství v médiích*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 13-14.

¹⁸ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 241.

¹⁹ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 240.

1.5 Tištěná média

„V anglosaské literatuře se rozlišují média tištěná (angl. = *print*) a média elektronická (angl. = *electronic*), do nichž se v poslední době zařazuje také e-mail a internet.“²⁰

V tisku by mělo být zpravodajství od publicistiky zřetelně odděleno, čtenář by měl jasně rozeznat, kdy jde o zpravodajství, kdy se jedná o komentování nějaké situace, události nebo jestli příjemce čte autorův vlastní názor. Rovněž by mělo být zcela zřejmé, co je redaktorův text a co je něčí citace.

Vzhledem k tomu, že tištěná média nemají na rozdíl od tzv. médií nových tu výhodu přinášet nejnovější informace téměř okamžitě, je jejich aktuálnost poměrně omezena. Přestože zpravodajství obecně stojí na přetržitosti událostí, které jsou vázány k určitému dni, a má charakter neukončenosti, protože se nastalé situace mohou vyvíjet dál, zatímco je už nutné zprávu publikovat, jsou tištěná média determinována svou periodicitou, respektive v praxi uzávěrkou. Co se nestane do uzávěrky, to se v novinách nedočteme. Internetové zpravodajské servery však mohou informace doplňovat a upřesňovat postupně, nejsou jakkoliv limitovány časem.²¹

Média tištěná chápeme jako ta média, jejichž sdělení se k příjemci dostává přes papír. Jsou produkována díky rozličným tiskařským technikám, užívají přirozený jazyk, mohou mít různou míru dosahu a být tištěna buď v pravidelných, nebo nepravidelných intervalech. Z hlediska mediálních studií tak do nich řadíme především knihy, noviny, časopisy a letáky.²²

Lze je dále členit do skupin podle dosahu, jenž je dán ohraničeností území, do kterého jsou distribuovány, dále podle periodicity či různorodého obsahu.²³

²⁰ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 118.

²¹ OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv. *Zpravodajství v médiích*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 20.

²² REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, s. 137.

1.6 Novinová zpráva

„Zpráva je historicky nejstarší žurnalistický útvar, od vynálezu knihtisku tvoří základní složku novin a je také základním stavebním kamenem každého zpravodajství v jakémkoli médiu.“²⁴

Informuje o události, jevu nebo situaci, která se stala, či nestala, má se stát, nebo ne. Zároveň by měla každá zpráva odpovídat na základní otázky kdo, co, kdy, kde, rozšířená pak ještě na jak a proč.²⁵ „Zpráva zachovává věcnost, přesnost, úplnost, spolehlivost, včasnost a citovou neutrálnost. Je koncipována většinou v er-formě.“²⁶

1.7 Periodický tisk

„Periodicitu tisku v ČR kodifikuje zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů. V jeho dikci se periodickým tiskem rozumí noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce.“²⁷

Vydavatelem je fyzická nebo právnická osoba, která musí nejméně 30 dnů před tím, než chce začít noviny distribuovat, zaslat na Ministerstvo kultury České republiky písemné oznámení s názvem periodika, obsahovým zaměřením, periodicitou vydávání, údaji o jeho regionálních mutacích, názvem, adresou sídla a identifikačním nebo rodným číslem vydavatele a dalšími podrobnostmi, jak se píše v *Praktické encyklopedii žurnalistiky a marketingové komunikace*.²⁸

²³ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, s. 137-138.

²⁴ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 239.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, s. 137.

²⁸ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 217.

1.8 Bulvární tisk

Slovo bulvár, z francouzského *boulevard*, se původně užívalo pro označení novin, které kameloti prodávali na ulicích a ke koupi vyzývali vykřikováním titulků, jež slibovaly senzační a lákavý obsah. Původně se tyto noviny a časopisy dostávaly k lidem pouze formou předplatného, což se ale na počátku 19. století změnilo. Přišel nový typ prodeje a s ním i masové rozšíření, neboť noviny byly díky své nízké ceně dostupné mnohem širšímu publiku. Zároveň byly jejich zprávy jednoduché, k pochopení nebylo třeba vyššího vzdělání, což rovněž přispělo velkou měrou k jejich oblíbenosti. Disponovaly velkými, výraznými titulky, rozsáhlými ilustracemi, později i barevným tiskem a fotografiemi.²⁹

„Postupně se slovo bulvár stalo synonymem pro neseriózní, neověřený, hovící vkusu ulice, laciný a pokleslý typ novin či časopisů. V některých případech jsou informace i obrazový materiál v bulváru získány rovněž nelegálními či neetickými způsoby.“³⁰ Mezi tyto prostředky lze zařadit například nelegální odposlechy telefonátů či rozhovorů prominentních osob, snímání skrytou kamerou, mikrofonem, prostřednictvím paparazziů dálkovými objektivy.³¹

Jedním z typických znaků bulváru je jazyk, který používá. Není spisovný, zahrnuje jednoduchá zkratkovitá slova, „pracuje s emotivními výkřiky ulice podobně jako komiks“.³²

Karel Hvížd'ala ve své knize *Mardata: Vzpoury v žurnalistice* odmítá tvrzení, jež poukazují na to, že se v dnešní době už najisto neví, co to bulvár je. Podle něho tento názor zastávají jen ti, kterých se to týká, a pouze se takto vymlouvají. Definici bulváru

²⁹ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 34-35.

³⁰ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 35.

³¹ Tamtéž.

³² HVÍŽĎALA, Karel. *Mardata: vzpoury v žurnalistice : dějiny rozhovoru a další texty o médiích 2006-2011*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 80.

vidí zcela jednoznačně. Je to druh levného novinového zboží, který má ve společnosti významnou a nezastupitelnou ekonomickou i sociální roli.³³

Podle něho se dá bulvár snadno rozpoznat díky několika vnějším a několika strukturálním znakům. Mezi vnější můžeme zařadit fakt, že prodaný náklad bulvárních listů bývá mnohonásobně vyšší než náklad tzv. seriózních novin. Dále je to již zmíněná nepřehlédnutelná grafická úprava, jazyk, narušování soukromé sféry a v neposlední řadě také velké množství inzerce, kterou zajišťují především velké obchodní řetězce s levným zbožím.³⁴

Strukturálních znaků, které zároveň i vyjadřují sociální funkce novin ve standardní společnosti, bývá uváděno pět. „Zprvce seznamují lidi, kteří většinou moc nečtou, s nejdůležitějšími politickými problémy v přiměřeně zjednodušené formě. Zadruhé přinášejí bezplatný právní a sociální servis pro nemajetné vrstvy společnosti, které nemají na právníky. Zatřetí stimulují kult úspěšnosti. Začtvrté kanalizují neukojenou potřebu po krvi a sexu u některých skupin obyvatelstva. Zapáté mívají nejlépe redakčně zpracované sportovní rubriky, které někdy tvoří až polovinu rozsahu novin.“³⁵ Z pohledu filozofie lze konstatovat, že zatímco standardní média se zaměřují na informace, kontext a analýzy, ve středu pozornosti médií bulvárních stojí aktualita a napětí. „Proto lze také říci, že bulvár je založen na transferu emocí místo informací.“³⁶

1.9 Bulvarizace médií

Od poslední čtvrtiny 20. století dochází v zemích západní Evropy, u nás po roce 1989, ke stírání hranic mezi nebulvárními a bulvárními médii. Tzv. média seriózní využívají podobných výrazových prostředků jako bulvár, například kladením důrazu na barvu, užíváním barevných fotografií. Píší o soukromí politiků i slavných lidí

³³ HVÍŽĎALA, Karel. *Mardata: vzpoury v žurnalistice : dějiny rozhovoru a další texty o médiích 2006-2011*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 79.

³⁴ HVÍŽĎALA, Karel. *Mardata: vzpoury v žurnalistice : dějiny rozhovoru a další texty o médiích 2006-2011*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 79-80.

³⁵ HVÍŽĎALA, Karel. *Mardata: vzpoury v žurnalistice : dějiny rozhovoru a další texty o médiích 2006-2011*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 80.

³⁶ Tamtéž.

ze světa zábavního průmyslu, emocionalizují a personalizují politické dění, zaměřují se na domácí události, zjednodušují. Dokonce inklinují k vulgarizaci slovníku a krácení zpráv.³⁷ „Tento proces oslabování postavení seriózních médií se často označuje výrazem bulvarizace nebo tabloidizace, odvozeným od slova tabloid.“³⁸ Důvodem je silný konkurenční boj a úsilí v tomto prostředí ekonomicky přežít. Média se proto snaží o snižování nákladů na výrobu a vybírají do novin takový obsah, jenž bude pro zajímavý, zábavný, srozumitelný, svým způsobem i oddechový.³⁹

Karel Hvižďala tvrdí, že tak vznikl zcela nový novinový formát, který nazývá pop-novinami. Ty „se tváří jako prestižní noviny, ale míra zjednodušení, titulky, velikost fotografií a jazyk, stejně jako míchání informací s dráždivými příběhy je již zřetelně přibližuje bulváru“.⁴⁰ Tím dospívá k názoru, že české mediální portfolio není úplné, protože tu existuje pouze bulvár a pop-noviny mísící zpravodajství se zábavou. Seriózní noviny, nebo také prestižní, u nás zcela chybí. Za jediné periodikum, které se jim alespoň trochu přibližuje, lze považovat *Hospodářské noviny*.

2. Přiblížení vybraných deníků

Ke zkoumání a zmapování mediálního obrazu smrti Karla Svobody byla vybrána dvě periodika – *Mladá fronta DNES*, jež se profiluje jako tzv. seriózní deník, a bulvární médium *Blesk*.

³⁷ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, s. 258.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ HVÍŽĎALA, Karel. *Mardata: vzpoury v žurnalistice : dějiny rozhovoru a další texty o médiích 2006-2011*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 82.

2.1 Mladá fronta DNES

První výtisk *Mladé fronty*, se ke čtenářskému publiku dostal 9. května 1945.⁴¹ „V úvodníku se tehdy psalo o lásce mladých Čechoslováků k sovětské armádě a Josefu Stalinovi, ale i k představitelům exilové vlády v Londýně s Edvardem Benešem v čele.“⁴² Deník byl listem Svazu české mládeže, jeho šéfredaktorem, a zároveň i spoluzakladatelem, byl po dobu pěti let novinář, textař a vysokoškolský pedagog Jaromír Hořec, vlastním jménem Jaromír Halbhuber.⁴³ Ten mj. „v polovině 60. let pracoval na Fakultě sociálních věd a publicistiky UK jako šéfredaktor časopisu *Universita Karlova* i jako zakladatel studia dějin nakladatelství“.⁴⁴

V počátcích se náklad pohyboval na 80 000 výtiscích za den, postupně se zvyšoval, a to i po událostech v únoru 1948. Od začátku 50. let patřila *Mladá fronta* pod Československý svaz mládeže a byla jedním z mála dobových periodik, které mohlo, i přes ustavičný nedostatek novinového papíru, rozšířit svůj týdenní rozsah z 28 na 34 stran.⁴⁵

Mezi významná sdělení publikovaná v těchto novinách se řadí například *Dva tisíce slov, které patří dělníkům, zemědělcům, úředníkům, vědcům, umělcům a všem*, která vyšla 27. června 1968.⁴⁶ O další dva roky později se list stal oficiálním orgánem Socialistického svazu mládeže (SSM).⁴⁷ Deník měl za celou dobu své existence to štěstí,

⁴¹ Mladá fronta Dnes si připomíná 65. výročí vzniku. *Deník Referendum* [online]. 9. 5. 2010 [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/3457-mlada-fronta-dnes-si-pripomina-65-vyroci-vzniku>

⁴² Tamtéž

⁴³ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 233-234.

⁴⁴ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 234.

⁴⁵ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 260.

⁴⁶ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 187-188.

⁴⁷ Mladá fronta Dnes si připomíná 65. výročí vzniku. *Deník Referendum* [online]. 9. 5. 2010 [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/3457-mlada-fronta-dnes-si-pripomina-65-vyroci-vzniku>

že „přežil“ všechny politické a společenské kotrmelce naší země. Nebyl zrušen, nemusel měnit svůj název. Změna nastala až v roce 1990. „V létě téhož roku založili redaktoři deníku akciovou společnost MaF, a. s., a oznámili, že deník *Mladá fronta* pravděpodobně přestane vycházet, a nabídli list *Mladá fronta DNES*. Jednání mezi SSM, který tím přicházel o prestižní titul, a redaktoři byla dramatická, ale skončila dohodou, na jejímž základě mohla *Mladá fronta DNES* vycházet.“⁴⁸

V polovině prosince 1991 se MaF spojila se společností Socpresse, patřící ke skupině Hersant, a vznikla tím MAFRA.⁴⁹ Většinovým vlastníkem této společnosti se v roce 1994 stává německý holding Rheinisch-Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft mbH.⁵⁰ V létě roku 2013 je vydavatelství MAFRA odkoupeno společností Agrofert Andreje Babiše.

K současné podobě *Mladé fronty DNES* vedly různé grafické úpravy, které se na jedné straně snažily nemást čtenáře, zabezpečit jim vědomí spojitosti, na straně druhé ale vzhled listu inovovat, modernizovat a tím i oddalovat od jeho historického původu.⁵¹ MAFRA na svých webových stránkách tvrdí, že *Mladá fronta DNES* je „největší seriózní celostátní deník v České republice. Čtenářům přináší aktuální a kvalitní zpravodajství, užitečné servisní informace i oddechové čtení ve specializovaných přílohách a magazínech“.⁵²

V obsahu deníku nalezneme zpravodajství z domova i ze světa, komentáře, zprávy týkající se ekonomiky, sportu a kultury. Každý z českých regionů má pak své vlastní rozšířené zpravodajství.⁵³

⁴⁸ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 372.

⁴⁹ HEJBAL, Dominik. *Působení pražských klubů v sezoně 2011/2012 české nejvyšší fotbalové soutěže v celostátních denících*. Praha, 2013. s. 18.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 372.

⁵² MAFRA. *MF DNES* [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné

z: http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_all%5Ccs_produkty-a-sluzby_mlada-fronta-dnes.htm

⁵³ Tamtéž.

2.2 Blesk

S nápadem založit u nás po roce 1989 typický bulvární deník přišel Petr Schönfeld. Svou vizi představil švýcarskému podnikateli Michaelu Ringierovi, který po zkušenosti s úspěšným *Blickem* založil podle stejného konceptu 13. dubna 1992 periodikum *Blesk*. Tento krok se ukázal jako zřejmě jeden z nejvydařenějších v oblasti tištěných médií po roce 1990. Ačkoliv jeho začátky na trhu nebyly právě nejprůhodnější, brzy se stal významným a neopomenutelným médiem, jež si víceméně drželo standardy švýcarsko-německého bulváru.⁵⁴ „Právě *Blesk* předznamenal nástup budoucí komercializace tištěných médií v následujícím období, a to jak z hlediska mediálních obsahů, tak z hlediska marketingových strategií.“⁵⁵

Jedním z prvotních problémů byla neochota novinářů pracovat v jeho redakčním systému. Panovalo mezi nimi přesvědčení, že mohou psát pouze pro „seriózní“ noviny. Nedostatek zaměstnanců, ať už redaktorů, nebo fotografů, plynul také z dosavadní neznalosti způsobu této práce, museli se bulvárnímu stylu učit.

Po roce vydávání přidal Ringier ještě *Nedělní Blesk* a postupně vznikla síť regionálních redakcí. „V roce 2009 dosáhl *Blesk* postavení listu s nejvyšším nákladem v České republice (necelých 400 tisíc výtisků), nejvyšší čteností (necelých 1,4 milionu čtenářů), má své nedělní vydání, regionální mutace a je jednoznačně nejúspěšnějším listem.“⁵⁶

V historii tohoto periodika se vyskytlo několik konkurentů. Prvním byl deník *Expres*, který byl založen již o rok dříve, v roce 1991. Když začal *Blesku* ubírat čtenáře, vydavatelství Ringier ho odkoupilo, a tím se konkurence zbavilo. Bulvár *Blesk* se tak

⁵⁴ HVÍŽDALA, Karel. *Mardata: vzpoury v žurnalistice : dějiny rozhovoru a další texty o médiích 2006-2011*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 82. a KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, s. 259-260. a BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 374-375.

⁵⁵ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, s. 260.

⁵⁶ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 375.

znovu stal na čas jedničkou na trhu. Druhou hrozbou byl list *Super* s podtitulem *Noviny*, které musíte mít. Měl ovšem zcela zásadní chyby v podobě okatého podporování ODS a nulového informování o událostech předešlého dne. Na trhu se udržel něco málo přes rok, v polovině července 2002 jeho vydávání skončilo. Další snaha přetáhnout *Blesku* čtenáře se objevila v květnu 2003. Ovšem noviny *Impuls*, se ztrátou řádově až 300 milionů, po pěti měsících zanikly. Čtvrtým konkurentem se stal ke konci roku 2005 bulvární deník *Šíp*. Oproti *Blesku* vynikal ještě větším množstvím fotografií a obrázků a jeho rozsah byl většinou až o polovinu kratší, tedy pouze 16 stránek. Dominoval více emocionálnějšími výrazy a stával se reálným rivalem. Jenže ve chvíli, kdy *Blesk* začal používat stejnou techniku a zvýšil prvky emocionality, se titulní strany už téměř nelišily. Náklad *Šípu* postupně klesal, až byl jako deník v dubnu 2009 zrušen a nahrazen týdeníkem. Poslední soupeř se objevil v březnu 2006, kdy poprvé vyšel deník *Aha!*. V čele tohoto periodika stál šéfredaktor František Nachtigall. Přestože byl připraven mnohem profesionálněji než *Super* a *Impuls*, ohromujících úspěchů nedosahoval. Vydavatelství Ringier se nakonec rozhodlo zbavit se konkurence jeho koupí a je tak jediným vydavatelem bulvárních novin v České republice.⁵⁷

Jak již bylo řečeno, *Blesk* je charakteristickým bulvárním deníkem. Užívá přesně těch výrazových a jazykových prostředků, jakých dle definice má. Na jeho stránkách najdeme inzerci, velký počet barevných fotografií, výrazné titulky, agresivní barvy a kauzy týkající se téměř výhradně celebrit a politiků. Zcela jistě nejsou jeho informace ověřovány ze dvou nezávislých zdrojů, zprávy jsou nepodložené, plné domněnek, „drbů“, zakládají se na senzacích a skandálech slavných, nevěrách a tragédiích.

3. Osobnost Karla Svobody

Narodil se 19. 12. 1938 na Starém Městě v Praze. Matka byla „krásná noblesní dáma prvorepublikových mravů“ a otec živnostník, úspěšný obchodník s koberci, látkami a knoflíky. Za války byl otec totálně nasazen a po návratu z války z něj nový

⁵⁷ HVÍŽĎALA, Karel. *Mardata: vzpoury v žurnalistice : dějiny rozhovoru a další texty o médiích 2006-2011*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 83-85

režim udělal melancholického dělníka pražského Motorletu, kde brousil lopatky do tryskových motorů.⁵⁸

V dětství byl Karel samotář. Otec byl velmi elegantní a slušný člověk, jenž vychovával Karla k obrazu svému. Matka mu sice věnovala klavír a otec platil hodiny a radoval se, že je syn muzikální, ale společně mu vybrali kariéru zubního laboranta. Neměl dělnický původ, proto nemohl jen tak pomýšlet na studium medicíny. Šel si tedy vylepšit kádrový profil do jednotného zemědělského družstva jako traktorista a posléze ještě brigádou v Dole generála Svobody na Kladně. Tam, ve společnosti tří dentistů, několika Romů a propuštěného vraha „dostal nejlepší školu svého života, protože pod zemí jsou si všichni rovni...“⁵⁹

Na medicínu se nakonec dostal, ale po dvou letech se začal naplno věnovat hudbě a tohoto rozhodnutí ve svém životě nelitoval.⁶⁰

Mezníky hudební kariéry:

1961 – 1963 Jazztet (hraje na piano)

1963 spoluzakladatel beatové skupiny Mefisto

1965 první vydaná SP Supraphon, *Slunce za oknem (Jaromír Mayer, Mefisto)*

1966 *Stín katedrál (Václav Neckář, Helena Vondráčková)*

1966 vystupuje s Mefistem v NSR

1967 Eurroparty Paříž, *Depeše (Marta Kubišová)*

1967 Rio de Janeiro, Festival international de Canqao Popular

Vzdálený hlas, (Helena Vondráčková – 11. – 13. místo v obrovské konkurenci 35 zemí světa)

1968 *Lady Carneval (Karel Gott)*, (Rio de Janeiro, 9. místo)

⁵⁸ Srov. SACHER, Richard. *Karel Svoboda*. 1. vyd. Praha: Brána, 2008, 213 s. 43-51. a Srov. ROHÁL, Robert. *Karel Svoboda - Lásko má, já stůňu*. Praha: Ottovo nakladatelství, c2007, s. 7-25.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž.

Hudba k filmům a TV seriálům:

Noc na Karlštejně, 1973 (filmový muzikál)

Tři oříšky pro Popelku, 1974 (koprodukce NDR)

Včelka Mája, 1975 (koprodukční animovaný seriál, Japonsko)

Jak se budí princezny, 1977

Což takhle dát si špenát, 1977

Zítřka vstanu a opařím se čajem, 1977

Sůl nad zlato, 1982 (film v koprodukci NSR)

Návštěvníci, 1983 (koprodukční televizní seriál, NSR)

Létající Čestmír, 1984 (koprodukční televizní seriál, NSR)

Cirkus Humberto, 1988 (český televizní seriál)

Dobrodružství kriminalistiky, 1989 (koprodukční televizní seriál, NSR)

Kačenka a zase ta strašidla, 1992

Z pekla štěstí, 1999

Milenci a vrazi, 2004

Rodinná pouta, 2006 (seriál TV Prima)

Muzikály:

Dracula, 1995

Monte Cristo, 2000

Golem, 2006

4. Oznámení úmrtí

Blesk se tématu úmrtí skladatele Karla Svobody věnoval opravdu hodně. První zpráva o jeho sebevraždě se objevila 29. ledna 2007, tedy den po úmrtí, a na titulních stranách *Blesku* se udržela ještě měsíc poté.

Titulek první zprávy hlásal „Karel Svoboda (†68) - SEBEVRAŽDA“,⁶¹ přestože ještě vůbec nebylo možné zcela jistě určit, zda se skutečně o sebevraždu jednalo.

⁶¹ REMEŠOVÁ, Michaela. Karel Svoboda (†68) – SEBEVRAŽDA, *Blesk*, 29. 1. 2007, s. 1.

To se ostatně dozvídáme hned v následujících řádcích: „Česká republika pláče a celý hudební svět s ní! Jeden z nejlepších českých skladatelů Karel Svoboda (68) tragicky zahynul! Zatím z neznámých důvodů skonal včera večer ve své vile v Jevanech. Mluví se o sebevraždě zastřelením nebo o tom, že ho někdo zastřelil (...) Zatím není jasné, jak hudební král zahynul. Jediné, co bylo možné zjistit byla informace, že nešlo o přirozenou smrt. To potvrdila i manželka Vendula Svobodová. První teorie hovořily o sebevraždě, podle další ho mohl v domě někdo zavraždit.“⁶² Z těchto vět jasně vyplývá, že titulky je zavádějící. Navíc je z pravopisného hlediska souvětí „Jediné, co bylo možné zjistit...“ nesprávné, za slovem „zjistit“ chybí čárka. Touto zprávou z titulní strany se odstartovala, chtělo by se říci až nekončící, série dalších a dalších sdělení, které bychom mohli rozdělit do několika skupin. Některé poskytovaly nové doplňující informace k případu sebevraždy Karla Svobody, jiné řešily možné příčiny této nešťastné události, nějaké vzpomínaly na začátky úspěšného skladatele a připomínaly celou jeho kariéru. Mohli bychom je označit za životopisné. Ostatní se zaměřovaly na skladatelův nelehký život, do kterého několikrát zasáhla smrt blízkých, a rozebíraly jeho depresivní stavy. Další se pak věnovaly vdově po zesnulém Svobodovi Vendule a rodinným neshodám, ať už na pohřbu, nebo ohledně dědictví. Do jedné z kategorií bychom mohli zařadit vzpomínky slavných osobností, a to například na první setkání s Karlem Svobodou nebo jejich osobní zážitky s ním, názory na něho. Poslední skupinu tvoří zprávy týkající se kauzy ukradených fotografií z místa činu, jež byly následně prodány bulváru, konkrétně právě *Blesku*.

Mladá fronta DNES oznamuje Svobodovo úmrtí podstatně střízlivěji. „Autor Noci na Karlštejně tragicky zemřel,“ dozvíme se na titulní straně.⁶³ Pod titulkem se dočteme, že „nejznámější český skladatel populární hudby Karel Svoboda (68) tragicky zemřel“. *Mladá fronta DNES* tak klade důraz spíše na upozornění, o jak významnou osobnost svět přišel. Skandální spekulace nechává stranou, jen prostě sděluje, že okolnosti úmrtí se budou dále vyšetřovat.⁶⁴

⁶² tamtéž

⁶³ (REP). Autor Noci na Karlštejně tragicky zemřel. *Mladá fronta DNES*. 29. 1. 2007, s. 1.

⁶⁴ Tamtéž.

Bulvární periodikum se mimo jiné snažilo zrekapitulovat posledních dvanáct hodin před Svobodovou smrtí. *Blesk* popisuje, co si ráno oblékl na sebe a co si koupil v jevanské samoobsluze, zatímco jeho manželka Vendula byla s malým Kubou v hotelu na Lipně, kde přebírala diplom o absolvování manažerské školy. Následuje odstavec, v němž se píše: „V té době si už Karel mohl zrekapitulovat u svého milovaného piana život a snad už si pohrával s myšlenkou sebevraždy. Jak, to měl promyšlené už dávno. ‚Jsem dobře ozbrojen. Kdykoli bude třeba, neváhám a tasím...‘ řekl v létě při sedánku s Karlem Gottem.“⁶⁵ Poslední dvě věty jsou zřejmě vytrženy z kontextu. Jestli vůbec toto Svoboda Gottovi skutečně řekl, mohlo se jednat o zcela jinou situaci, kupříkladu se mohli bavit o bezpečnosti svých rodin apod. Rovněž to mohl myslet s nadsázkou. Souvislost s jeho sebevražedným jednáním je zde uvedena nepatříčně, z výpovědi není možné jistě určit, zda mluvil o úmyslu spáchat sebevraždu. Senzační domněnky se objevují i v závěru článku, který opět končí nepodloženými informacemi: „Běh dalších minut a hodin nabral však jiné obrátky. Karel si nejprve vyndal dobře uschovanou pistoli, rozvážným krokem vyšel před svůj dům. Dál už nepokračoval. Možná proto, že za rohem zasadil dva stromy života svých dětí Klárky a Kuby. A tady se střelil do hlavy...“⁶⁶ Toto tvrzení je naprosto nesmyslné, vymyšlené a lživé. V době publikování, tj. 30. ledna, nemohli redaktoři znát dějový sled událostí. Kriminálníisté v té době teprve začali s vyšetřováním, tudíž jsou tyto informace pouhým výplodem fantazie autorů. To ostatně dokládá i část zprávy, kde píše, že vyšel rozvážným krokem před dům. Jak mohou něco takového tvrdit, když na místě činu nebyl žádný svědek?

V uvedeném textu sledujeme využití narace, tedy kompozičního postupu, ve kterém je sdělení prezentováno jako sled událostí.⁶⁷ Stejný způsob podání informace zaznamenáváme i v práci *Mladé fronty DNES*: „Ještě v neděli dopoledne – jen pár hodin předtím, než si prostřelil pravý spánek – zašel skladatel Karel Svoboda na malý nákup. ‚Byl tady a vypadal, že je v pohodě. Nakoupil a odešel,‘ říká prodavačka v obchodě s potravinami v Jevanech u Prahy, kde bydlel. Jeho manželka Vendula v tu chvíli zrovna v jižních Čechách složila závěrečnou zkoušku čtyřdenního manažerského kurzu. Šťastná hned zprávu zavolala domů manželovi. ‚Telefonovala jsem mu ještě ze Šumavy

⁶⁵ MÁCHA, Dalibor, REMEŠOVÁ, Michaela. Jeho posledních 12 hodin. *Blesk*; 30. 1. 2007, s. 3.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

a blahopřál mi k zakončení studia. Plánovali jsme si společnou večeři,‘ říká Vendula Svobodová. A s dvouapůlletým synem Jakubem vyrazila domů do Jevan. Kolem čtvrté odpoledne však Karel Svoboda vyšel na zahradu jevanské vily a vlastním revolverem značky Colt se střelil do spánku. O dvě hodiny později ho manželka našla mrtvého na zemi.⁶⁸ *Mladá fronta DNES* se tak od Blesku příliš neliší. Z různých svědectví sestavuje příběh tragické události, aniž by uvažovala nad tím, že výpovědi osob nemusejí být přesné.

Podobně barvitě je v *Mladé frontě DNES* popsána také událost ze Svobodova pohřbu. „Je pět minut po druhé hodině a poslední rozloučení se skladatelem Karlem Svobodou už mělo začít. Jenže první lavice velkého sálu pražského krematoria ve Strašnicích je stále ještě prázdná. (...) Když totiž měla Vendula Svobodová sáhnout na kliku dveří a vejít do sálu přeplněného lidmi, zradily ji nohy. Kdyby ji nezachytila matka, svezla by se k zemi. ‚Neboj se, Vendulko, neboj se a pojd’,‘ uklidňovala dceru,“ vypráví text tří autorek.⁶⁹

5. Senzacektivost

Nyní si uvedeme příklad zavádějícího titulku: „POLICIE: Nové vyšetřování! Byla to vražda?“⁷⁰ *Blesk* tuto zprávu publikoval na titulní straně 5. února 2007, tedy týden po Svobodově úmrtí. Žádné nové vyšetřování ale nemohlo být zahájeno, neboť prozatím vůbec neskončilo. „Byla to sebevražda, nebo vražda? To týden po tragédii ve vile v Jevanech neví ani policie! Zatím jen pitva svědčí pro sebevraždu, ale všechno mohlo být úplně jinak. Jisté je, že dokud se stoprocentně neprokáže opak, kriminalisté šokující smrt vyšetřují jako vraždu!“⁷¹ Ve sdělení se hovoří o tom, že policie zatím neví, zda se jednalo o vraždu, či sebevraždu, přesto autoři použijí v titulku slovo „vražda“. Lákají čtenáře na něco, o čem se ve zprávě více podstatných informací nedozvědí, protože vyšetřování zatím nedospělo k závěru. Snaží se jim poskytnout senzaci, kterou

⁶⁸ DOLEJŠÍ, Václav. „Ještě jsme si plánovali společnou večeři“. *Mladá fronta DNES*. 30. 1. 2007, s. 1.

⁶⁹ JEŽKOVÁ, Andrea, PETRASOVÁ, Lenka, SPÁČILOVÁ, Mirka. Rozloučení plné emocí i napětí. *Mladá fronta DNES*. 7. 2. 2007, s. 3.

⁷⁰ CEJPOVÁ, Helena, SOBOTKOVÁ, Alena, REMEŠOVÁ, Michaela. POLICIE: Nové vyšetřování! Byla to vražda?. *Blesk*. 5. 2. 2007, s. 1.

⁷¹ Tamtéž.

by vražda slavného skladatele nepochybně byla. O tom, že by probíhalo nějaké „nové vyšetřování“ se už nepíše vůbec nic.

Můžeme tak konstatovat, že se jedná o lehčí formu falešné senzace. Metoda přípravy mediálních textů s jejím použitím je považována za počátek vědomého způsobu, jak zvýšit náklad novin. Za průkopníka využití falešné senzace je považován Benjamin Day, jenž vydával deník *New York Sun*.⁷²

Poslední ukázkou nesmyslného tvrzení lze předložit ve zprávě zakládající se na rozhovoru s Petrem Mukem, s nímž se měl Karel Svoboda bavit o svých psychických problémech. Zpěvák, který se pokusil o sebevraždu, byl přesvědčen, že za tragickou událostí stojí příliš slabé léky. V článku se ale čtenáři dočtou i část jeho osobního příběhu. „Měsíc jsem se trápil, nic mě nezajímalo, přitom jsme čekali Noemi. Spolykal jsem čtyři plata lexaurinu, u kterého je okamžitá zástava dechu. Naštěstí mě našla Eva a na ARO mě oživil. Na psychiatrii to přišlo znova, přivázal jsem k mříži na okně pásek od županu, abych se oběsil, ale rupnul. To mě vytočilo tak, že jsem přestal komunikovat a zhubnul deset kilo,“ přibližuje Muk chvíle tak děsivě podobné tomu, co předcházelo smrti Karla Svobody.⁷³ Není známo, že by se něco takového Svobodovi stalo. Neexistují žádné informace, které by nasvědčovaly dřívějšímu pokusu o sebevraždu. Souvislost s tím, že skladatel, stejně jako Muk, před svým činem shodil několik kil, je absurdní. Svoboda byl půl roku před smrtí pracovně velice vytížen, v tomto šibeničním termínu zvládl složit hudbu pro muzikál Golem, tudíž soudit na základě snížení váhy, že měli stejné „příznaky“ je zcestné. Nic „děsivě podobného“ se nestalo. Toto slovní spojení navíc u čtenářského publika evokuje něco hrozného, „děsivou“ předzvěst nadcházejících tragických událostí, které se nezabránilo.

Obecně lze o zprávách týkajících se sebevraždy říci, že se většinou zakládají na pouhých domněnkách a více či méně pravděpodobných střípcích informací. Podávají nám jen části skutečného obrazu, které jsou mnohdy uvedeny do jiných souvislostí.

⁷² JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, s. 84.

⁷³ CEJPOVÁ, Helena. Muk: Mně to naštěstí nevyšlo!. *Blesk*; 3. 2. 2007, s. 2.

Články, ve kterých se spekuluje o důvodech Svobodovy sebevraždy, přinášejí stále dokola ty samé možnosti. Jako původ skladatelových problémů jsou uváděny deprese, dluhy, špatný zdravotní stav, manželské neshody. Vše je ale založeno jen na domněnkách a spekulacích. Nic, kromě depresí, není podložené.

„Strach z nemoci. V posledních měsících zhubl o třicet kilogramů. Byl prý přesvědčen, že má rakovinu. Strach ze stáří a nemohoucnosti. I když byl vitální, sil mu s každým rokem ubývalo a mohl se bát, že bude blízkým na obtíž. Pocit vyhoření. Muzikál Golem napsal za půl roku, u kritiky ale nadšení nevyvolal. Dluhy a strach ze soudu. Obnovené uvedení muzikálu Dracula skončilo propadákem a milionovými dluhy. Policie případ stále prošetřuje. Dlužníci údajně Svobodovi vyhrožovali. Problémy v manželství. Vztah Karla a Venduly procházel krizí, množí se spekulace o nevěře...“⁷⁴ Na této části zprávy jsou bulvární nepodložené informace velmi zřetelné. „Byl prý přesvědčen“, „mohl se bát“, „dlužníci mu údajně vyhrožovali“, „množí se spekulace o nevěře“. To jsou typické prvky bulváru, kdy téměř celé sdělení je ovládáno spekulací a senzacechtivostí. Britský mediální teoretik Denis McQuail definuje senzacechtivost takto: „Běžné slovo označující všechny aspekty mediálního obsahu, které pravděpodobně upoutají pozornost, nadchnou nebo podnítlí emoce.“⁷⁵

6. Deprese a sebevraždy jako společenský problém

Jediný pravděpodobně možným důvodem se zdají být Svobodovy psychické problémy. „Jako další možná příčina se pak nabízejí deprese. O nich se Karel Svoboda několikrát bavil i se zpěvákem Petrem Mukem, který se sám léčí dvacet let. Deprese potvrzuje i Svobodův přítel ze studií lékař Petr Zemek. „Karel trpěl depresemi, a co vím, tak se i léčil,“ řekl Zemek.“⁷⁶ V tomto případě bychom snad i mohli mluvit o potvrzení pravdivosti informací.

Za zmínku také stojí fakt, že se žádný z redaktorů *Blesku* neobtěžoval zjistit, co přesně nemoc zvaná deprese znamená. Nepoužívali by pak věty typu: „Čím byly

⁷⁴ ČERNÁ, Hana. Karel Svoboda. *Blesk na víkend*. 3. 2. 2007, s. 1.

⁷⁵ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 4. rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2009, s. 597.

⁷⁶ ŠINDELÁŘ, Rudolf. Další spekulace: Sebevražda kvůli dluhům?. *Blesk*. 31. 1. 2007, s. 3.

způsobeny deprese?“⁷⁷ Depresivní porucha je totiž závažné psychické onemocnění, které nemusí být nutně něčím vyvoláno. S tímto problémem se může člověk potýkat, přestože ho v životě nic netrápí a nemá žádné starosti. O pravou psychologicky definovanou podstatu deprese se na rozdíl od *Blesku* zajímá *Mladá fronta DNES*. Autorka Krystyna Wanatowiczová problematiku příčiny deprese zpracovává v článku Chorobné smutnění. „Podle odborníků jsou depresivní poruchy způsobené spíše společným působením řady dílčích příčin. Svou roli hrají dědičné faktory, vliv výchovy a životních událostí a biochemické pochody v mozku. Je dokázáno, že při depresivních náladách dochází v mozku k poruše hormonální regulace a ke špatnému přenosu dvou látek – serotoninu a noradrenalinu. Laicky řečeno, tyto látky v mozku nedoputují tam, kam by měly.“⁷⁸ *Mladá fronta DNES* také dává více prostoru odborníkům z oblasti psychologie a psychiatrie. Uveřejněn je například komentář „Deprese je nemoc, ne jen smutek“ psychologa Tomáše Rodného.⁷⁹ Kromě depresí se *Mladá fronta DNES* zabývá také tématem sebevražd. Přináší statistiky a další materiály.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ WANATOWICZOVÁ, Krystyna. Chorobné smutnění. *Mladá fronta DNES*. 6. 2. 2007, s. 10.

⁷⁹ RODNÝ, Tomáš. Deprese je nemoc, ne jen smutek. *Mladá fronta DNES*. 20. 2. 2007, s. 10.

TABULKA: Jak se média věnovala problematice depresí a sebevražd?**Počet článků s výskytem slova „deprese“ v *Mladé frontě DNES* 30 dnů před zprávou o úmrtí Karla Svobody a 30 dnů po úmrtí**

29. 12. 2006 – 28. 1. 2007	41
29. 1. 2007 – 28. 2. 2007	71

Počet článků s výskytem slova „sebevražda“ v *Mladé frontě DNES* 30 dnů před zprávou o úmrtí Karla Svobody a 30 dnů po úmrtí

29. 12. 2006 – 28. 1. 2007	67
29. 1. 2007 – 28. 2. 2007	122

Počet článků s výskytem slova „deprese“ v *Blesku* 30 dnů před zprávou o úmrtí Karla Svobody a 30 dnů po úmrtí

29. 12. 2006 – 28. 1. 2007	12
29. 1. 2007 – 28. 2. 2007	30

Počet článků s výskytem slova „sebevražda“ v *Blesku* 30 dnů před zprávou o úmrtí Karla Svobody a 30 dnů po úmrtí

29. 12. 2006 – 28. 1. 2007	27
29. 1. 2007 – 28. 2. 2007	68

7. Prodej fotografií z místa činu

Důvodem, proč se o smrti Karla Svobody psalo s tak vysokou frekvencí a stala se snad největší kauzou posledního desetiletí, nebyl jenom způsob úmrtí a „divadlo“ na pohřbu. Značnou měrou k tomu také přispěla aféra nelegálně pořízených fotografií z místa činu, které byly následně prodány právě *Blesku*. Na jeho stranách se objevily dva dny po úmrtí Karla Svobody, tj. 30. ledna 2007.

„Někdo chtěl kšeftovat s lidskou tragédií. *Blesk* se ovšem rozhodl, že kromě fotografie na titulní straně další neuveřejní.“⁸⁰ To bylo skutečně „milé“. Přesto *Blesk* neodolal a jednu publikoval. Snímek, na kterém je zachycena Svobodova ruka držící zbraň, obletěl republiku. Ačkoliv na něm není zobrazeno tělo, pouze ruka, deník nemusel otisknout žádnou. Redaktoři by alespoň trochu měli ctít jeho památku a zachovat si k němu úctu. Mezititulky u téhož článku „*Blesk* má k dispozici otřesné

⁸⁰ MÁCHA, Dalibor, REMEŠOVÁ, Michaela. Kšefty se Svobodovou smrtí!. *Blesk*. 30. 1. 2007, s. 4.

fotografie z místa jevanské tragédie. Ale neuveřejní je!⁸¹ jsou tudíž lživé. Tento krok je pro bulvární deník příznačný. Jak píše Karel Hvíždala, bulvární média „nedodržují privátní sféru, přinášejí tajně pořízené fotografie ze soukromého života známých osobností, jejich úkolem je učinit soukromé veřejným.“⁸²

Proklamované ohledupnosti *Blesku* se chytil v komentáři pro *Mladou frontu DNES* Josef Chuchma: „Deník Blesk sehrál svatouškovský spektakl: snímky mrtvého skladatele Karla Svobody koupil prý proto, aby je nekoupil někdo jiný a nezveřejnil. Sám ovšem část jedné z nich – detail ruky s pistolí a kus těla sebevraha – publikoval. Nikoliv proto, aby podal „důkaz“, ten se dá pochopitelně poskytnout i jinými způsoby, nýbrž kvůli profitu.“⁸³ Jinak se *Mladá fronta DNES* omezuje spíše na stručné sdělování nově odhalených skutečností v tomto případě. Zajímavostí je, že *Mladá fronta DNES* se v případě prodeje fotografií opakovaně odkazovala na dobře informované zdroje, které však nejmenovala. Přímou nabídku vysvětlení, že informátorem musel být někdo z redakce *Blesku*.

Bulvární deník chtěl publikováním zřejmě dokázat, že snímky opravdu vlastní. Zároveň z toho ale vytěžil maximum. Kauzu podrobně sledoval a pravidelně přinášel sebemenší nové informace. To je ostatně charakteristický rys bulváru. Jednu zprávu je schopen omílat z různých úhlů s nepatrným rozšířením pořád dokola.

Odkoupení snímků zdůvodnil *Blesk* takto: „Přestože byl nabízen naprosto odporný obchod, *Blesk* nakonec fotografie koupil. Ale jen proto, aby je prodavač bez jakýchkoli skrupulí nešířil dál. ‚Buďte si jisti, že fotky už nikomu jinému neprodám,‘ ujišťoval při své nabídce podivný obchodník s hlasem asi padesátiletého muže.“⁸⁴

Těžko říct, zda je *Blesk* skutečně odkoupil s dobrým úmyslem zabránit jejich šíření, nebo vycítil obrovskou kauzu a teprve po zhlédnutí fotografií se rozhodl zveřejnit jen část jedné z nich.

⁸¹ tamtéž

⁸² HVÍŽDALA, Karel. *Moc a nemoc médií: rozhovory, eseje a články 2000-2003*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2003, s. 173.

⁸³ CHUCHMA, Josef. Laciný policejní fotograf. Naši Ilové. *Mladá fronta DNES*. 3. 2. 2007, s. 10.

⁸⁴ MÁCHA, Dalibor, REMEŠOVÁ, Michaela. Kšefty se Svobodovou smrtí!. *Blesk*. 30. 1. 2007, s. 4.

Následující den je oznámení v podstatě stejné: „Fotografie zachycující sebevraždu Karla Svobody (†68) vyvolaly zděšení! Kdo to mohl udělat? Kdo dokázal chladnokrevně zpeněžit smrt? O pozadí nechutného kšeftování se záběry mrtvého skladatele se začaly včera zajímat televizní štáby, záchranná služba, policie i sama Vendula Svobodová (34). *Blesk* má tyto snímky v trezoru a rozhodl se je neotisknout. Po jejich autorovi však již intenzivně pátrají policisté.“⁸⁵ Titulek je ale mnohem údernější než předchozího dne. „Kdo, proboha, nafotil tohle?“⁸⁶ hlásí, jako by o tom dříve neinformoval.

Redakce *Blesku* se zřejmě domnívá, že záběry byly pořízeny speciálně pro bulvár. Tato domněnka by zapadala do nově vznikajícího směru žurnalistiky, který popisuje teoretička Alena Lábová. „První slavnou fotografií celebrity zachycené mobilem amatérem byl záběr fotbalové hvězdy Zinedina Zidana kouřícího na balkoně hotelového pokoje,“ nastiňuje nástup fenoménu amatérského papparazi. Stalo se tak v červenci roku 2006, tedy zhruba půlrok před úmrtím Karla Svobody. Pro česká média se tak jednalo o poměrně nový jev.⁸⁷

Jak se však později ukázalo, zdroj *Blesku* nevyužil rozšiřující se techniky digitálních fotoaparátů. Snímky byly odcizeny z policejního počítače. Vyšetřování policie nejprve prokázalo, že viníkem je policista z Kostelce nad Černými lesy. *Blesk* o tom opět informoval „svým“ způsobem: „To máme policii! S posmrtnými fotografiemi skladatele Karla Svobody (†68) skutečně kšeftoval policista! Nebyl to nikdo z těch, kteří se jako první v neděli večer dostali na místo tragédie a snímky pořídili. Jako lidská hyena se podle informací *Blesku* zachoval policejní podpraporčík Aleš Sobotka (22) z obvodního oddělení policie v Kostelci nad Černými lesy! Záběry vytáhl ze služebního počítače na policejní stanici! Ve čtvrtek večer se ke všemu přiznal. Tím u policie skončil a čeká ho soud a až tříleté vězení za zneužití pravomoci veřejného činitele.“⁸⁸

⁸⁵ MÁCHA, Dalibor, REMEŠOVÁ, Michaela. Kdo, proboha, nafotil tohle? *Blesk*. 31. 1. 2007, s. 2.

⁸⁶ tamtéž

⁸⁷ LÁBOVÁ, Alena. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2011, s. 101.

⁸⁸ (AS). Potvrzeno! Fotky prodal policista, přiznal se!. *Blesk*. 3. 2. 2007, s. 1.

Konkrétně u tohoto článku stojí za povšimnutí četnost slov policie a policejní. Jinak není možné, než souhlasit. Veřejnost prodej fotografií jednoznačně odsoudila a komentování činu pojmem hyenismus se vyskytovalo velice často.

Pokračování vyšetřování ukázalo, že viník měl komplice, svého nadřízeného Ladislava Ch. „Stále větší skandál! Včera pět minut před druhou hodinou odpoledne byl vyhozen už druhý policista obviněný z prodeje posmrtných fotografií skladatele Karla Svobody (†68). Vrchní inspektor obvodního oddělení policie Ladislav Chábera (30) byl nadřízený Aleše Sobotky (22), kterého se policie za stejný prohřešek zbavila už v pátek. Kšeftař tak měl komplice. A možná ne jediného...“⁸⁹ V tomto článku *Blesk* výjimečně neoznačil prodej fotografií jako kšeft či kšeftování, jak má ve zvyku v drtivé většině zpráv. Sdělení je opět zakončeno spekulací. Ačkoliv je možné, že mohl mít dalšího spolupracovníka, bulvární deník zmíněním této eventuality vytváří z případu detektivku.

Poté, co byl Ladislav Ch. obviněn, titulek deníku zněl: „Druhý policajt obviněný“⁹⁰. Nahrazením výrazu „policajt“ místo „policista“ se deník přibližuje mluvě „obyčejných“ čtenářů, na něž je zacílen. Použití „policisty“ by mohlo být pro bulvár chápáno moc „seriózně“, slovo „policajt“ je pro čtenáře bližší.

8. Svobodova biografie na stránkách novin

Jak je obvyklé, v souvislosti s úmrtím známé osobnosti bývá rekapitulována její minulost. V biograficky zaměřených člancích se opakují slova jako velikán, král popmusic, hitmaker. Autoři vyzdvihují největší Svobodovy úspěchy. Na skutečnost, že tento geniální skladatel měl být původně zubním laborantem, upozorňuje kupříkladu titulek *Blesku* „Ze zubaře autor Stínu katedrál“⁹¹. Zásadní zvrát ve Svobodově kariéře připomíná i Vladimír Vlasák v *Mladé frontě DNES*: „Čeští zubaři možná přišli o kolegu, který zběhl ze studií. Ale česká populární hudba získala skladatele, který se hrdě hlásil k profesi dělníka šlágrů. Karel Svoboda, jehož život se v neděli tragicky uzavřel, jich napsal stovky. Zbožňovaných i zapomenutíhodných.“⁹²

⁸⁹ ŠTIBOR, František, DOLEŽAL, Jan. Další policista vyletěl. *Blesk*. 8. 2. 2007, s. 6.

⁹⁰ SOBOTKOVÁ, Alena. Druhý policajt obviněný. *Blesk*. 13. 2. 2007, s. 6.

⁹¹ REMEŠOVÁ, Michaela, HÖSCHLOVÁ, Hana. Ze zubaře autor Stínu katedrál. *Blesk*. 3. 2. 2007, s. 2.

⁹² VLASÁK, Vladimír. Velký dělník šlágrů. *Mladá fronta DNES*. 30. 1. 2007, s. 3.

V této skupině článků se u *Blesku* žádné spekulace a „drby“ neobjevují, jedná se, téměř výhradně, o životopisné mapování jeho pracovního i soukromého života. Nechybí ani detailní vzpomínky, včetně vzniku legendárních skladeb.

Tyto „medailonky“ se objevují ve dvou formách. Buď se kompletně celé věnují Svobodovu životopisu a jeho kariérním úspěchům, nebo jsou součástí zprávy, která prvotně přináší nové informace, biografie je pak jen jakýmsi dodatkem na konec, neboli backgroundem.

K tomuto tématu *Blesk* dokonce vytvořil seriál – Život a smrt Karla Svobody. Obsahem tohoto seriálu bylo podrobné líčení jeho studia a přechodu k hudbě, seznámení s první manželkou Hanou i s druhou chotí Vendulou, psalo o jeho plánech do budoucna, o vztazích s bratrem Jiřím nebo o koncertu k jeho 65. narozeninám. *Mladá fronta DNES* se Svobodovou minulostí zajímá spíše po kariérní stránce. Což není žádným překvapením.

V případech úmrtí Karla Svobody bývají připomínány nešťastné události jeho života. Objektem zájmu této kategorie textů jsou jeho nejhorší životní okamžiky. *Blesk* se zpětně znovu zaměřuje na smrt jeho první ženy Hany a dcery z manželství s Vendulou Klárky, která zemřela v pěti letech na leukémii. V souvislosti s jeho tragickým úmrtím tak *Blesk* znovu vytahuje staré události, které v danou chvíli nejsou důležité. Ve čtenářích vzbuzuje připomínáním těchto smutných okamžiků ještě větší lítost. Zcela nesouvisející s jeho sebevraždou je například článek s titulkem „Klárka umírala s plyšovým králíčkem“.⁹³ Jedná se o popis průběhu nemoci dcery Kláry, od diagnostiky až po převoz na ARO a úmrtí. Není to nová zpráva ani se netýká skonu slavného skladatele. Jen prohlubuje zármutek.

Bulvár navíc přináší dokonce i astrologické a numerologické teorie o tom, že Svobodovým osudovým číslem byla sedmička, což dokládají na tom, že tragédie se v jeho životě objevovaly vždy po sedmi letech.⁹⁴ Rovněž se objevují spekulace

⁹³ MÁCHA, Dalibor, REMEŠOVÁ, Michaela. Klárka umírala s plyšovým králíčkem. *Blesk*. 13. 2. 2007, s. 11.

⁹⁴ KEILOVÁ, Věra. Génia zradily sedmičky; *Blesk*; 5. 2. 2007, s. 3.

o tom, že vila Svobodových v Jevanech je prokletá. Důvodem by mělo být právě to, že byla místem, kde se často stávaly nešťastné události, a to již zmíněná smrt první manželky Hany, dcery Kláry a nakonec i Svobody. Lze si všimnout, že autoři článku s názvem „Prokletá vila“ lehce popustili uzdu své fantazie. Mimo jiné napsali: „Jevanský dům byl prostě Svobodovou láskou, inspirací a tím nejdražším zázemím. Snad proto z něj na poslední minuty života vyšel. Aby ho nepošpinil.“⁹⁵ O tom, proč vyšel před dům, jaké k tomu měl pohnutky a co mu probíhalo hlavou, můžeme opravdu jen spekulovat.

Údajného prokletí jevanské vily se chytá také *Mladá fronta DNES* v příloze *Víkend*: „Od doby, kdy se do něj na přelomu šedesátých a sedmdesátých let nastěhoval, zemřela mu na rakovinu první manželka Hana, krátce nato maminka a tchyně, pak dcerka Klárka a teď si sám sáhl na život. A přitom je to místo, které by každý považoval za idylické: památečná vila na břehu rybníka, zahrada táhnoucí se až k vodě, na druhém břehu nekonečné lesy. Letovisko vyhlášené mezi pražskou smetánkou od počátku 20. století.“⁹⁶

9. Vdova Vendula: Utrpení i závažná obvinění

Mezi Vendulou Svobodovou a Karlovými dětmi z prvního manželství Petrem a Janou se po smrti Svobody rozpoutaly spory. Důvodem bylo pravděpodobně jejich přesvědčení, že měla podíl na smrti jejich otce. Nejznatelněji a naplno se projevíly při pohřbu. Jako poslední píseň smutečního obřadu si Vendula vybrala Ještě, že tě lásko mám v podání Petra Koláře. Skladatel ji napsal speciálně pro ni. Zatímco ona však během jejího znění stála, a spolu s ní i celá síň, Svobodovy děti s režisérem Filipem Renčem a jeho přítelkyní seděli. To vyvolalo ohromné pozdvižení a opovržení veřejnosti, noviny se poté k tomuto počínu často vracely. Blesk dokonce provedl anketu s otázkou: “Co říkáte tomu, jak se zachoval Filip Renč a děti Karla Svobody na skladatelově pohřbu?“, v níž se na názor zeptal pouze čtyř osobností.⁹⁷

⁹⁵ MÁCHA, Dalibor, REMEŠOVÁ. Prokletá vila. *Blesk*. 31. 1. 2007, s. 4.

⁹⁶ HOMOLOVÁ, Marie. Svobodova jevanská vila Dobrá adresa, ale prokletá. *Mladá fronta DNES*: Víkend - Příběh. 3. 2. 2007, s. 2.

⁹⁷ Anketa: Co říkáte tomu, jak se zachoval Filip Renč a děti Karla Svobody na skladatelově pohřbu?. *Blesk*. 8. 2. 2007, s. 7.

Pohřeb byl mediálně velmi sledovaný. Jak je bulvárním zvykem, stal se vděčným tématem k dalšímu a dalšímu rozebírání i několik dní po jeho konání. Právě na referování o dění na pohřbu nalezneme nejvíce dokladů o velké míře emocionalizace. *Blesk* přinesl podrobný popis událostí, s důrazem na smutek, lítost, pláč. „Za všechny pozůstalé se přichází rozloučit Petr Muk, který Svobodu pozdraví židovským »shalom«. Následuje píseň Karla Gotta *Žít*, kterou sám interpret neunesl. Po Gottově tváři kanou slzy jako hrachy. Autor textu Karel Šíp dojetím sklání hlavu, pláč se ozývá z různých míst obřadní síně a Vendula se třese tak, že jí maminka musí držet ruce.“⁹⁸ V tomto výňatku je zaměření na city extrémně výrazné a úderné. Spojení jako „po tváři kanou slzy jako hrachy“ nebo „pláč se ozývá z různých míst“, „dojetím sklání hlavu“ spíš připomínají část lyrické balady.

Poslední rozloučení s Karlem Svobodou *Blesk* bedlivě sledoval, chtělo by se až říci, že v podstatě poskytoval podrobnou „reportáž“. Zprávy jsou strohé, krátké, s nepřehlédnutelným zacílením na emoce. Někdy je to ale už opravdu přehnané. Periodikum přineslo rozsáhlou fotoreportáž ze smutečního obřadu, v níž například popisek k fotografii zachycující skleslého Karla Gotta zní: „Karel Gott plakal v životě jen dvakrát. Když mu umřela maminka a včera“⁹⁹. Tvrdit něco takového je nepřiměřené.

Touha po senzacechtivosti je bezmezná. Za vše mluví následující dvě věty: „Pod rakví vyrostla pyramida z věnců a květin. V okolí několika kilometrů byly bílé lilie a irisy zcela vyprodány.“¹⁰⁰

Všeobecně je u *Blesku* až obdivuhodné, s jakým „gustem“ dokáže vytvořit zprávu „z ničeho“. Příběh hledají i v pouhé skutečnosti, že na rodinném hrobu Svobodových leží květiny. Přesvědčivým důkazem je celé znění zprávy: „Urnu s ostatky hudebního skladatele Karla Svobody (†68) ještě hrobka na lesním hřbitově u Jevan nepojala. Přesto je místo posledního útočiště jeho rodiny čerstvě vyzdobeno květinami. Spočívá zde Svobodova dcera Klárka, která zemřela na zhoubnou leukemii v necelých pěti letech, jeho bratr Jiří i oba jejich rodiče. A kdosi, pravděpodobně

⁹⁸ CEJPOVÁ, Hana, MÁCHA, Dalibor, REMEŠOVÁ, Michaela. Poslední píseň: Ona stála, oni seděli. *Blesk*. 7. 2. 2007, s. 2.

⁹⁹ HÖSCHLOVÁ, Hana. Karle, sbohem.... *Blesk*; 7. 2. 2007, s. 6.

¹⁰⁰ Tamtéž.

Svobodovy děti z prvního manželství Jana a Petr, sem přišel vzdát úctu svým drahým zesnulým.¹⁰¹

Příčinou dalších neshod měly být podle *Blesku* otázky ohledně dědictví. Noviny avizovaly nemalé rozpory, k nim ale nakonec nedošlo. Alespoň ne na stranách bulvárního deníku. Do prázdna proto vyznívá článek s titulkem „První spory o dědictví!“¹⁰² Čtenářské publikum láká na senzaci, ze které očekávají prvotní ostřejší výrazy mezi dědici, po přečtení ale musejí být zklamáni. Přestože titulek naznačuje „boj“, v samotném sdělení se nic takového nekoná. Vendula Svobodová sice opustila jevanskou vilu, do níž se následně nastěhoval Svobodův syn Petr, ale učinila tak dobrovolně. Prohlásila, že by v ní nemohla strávit ani jedinou noc. Tento postup, tj. užití klamavého titulku s cílem zaujmout, není u bulváru ničím ojedinělým.

Na vdovu Vendulu byla po smrti manžela upřena velká pozornost veřejnosti. Ona sama se však medializaci celé události vůbec nevyhýbala. Poskytla rozhovor televizi, vyjadřovala se pro tisk, a to včetně *Blesku*. V něm dostávala mnoho prostoru. Na jeho stránkách popisovala, co se událo onoho večera, kdy našla mrtvého manžela, jak se cítí a co prožívá. Pokud se vůči ní někdo ohradil, vždy dostala možnost reagovat.

Ačkoliv je nepopiratelným faktem, že prožívala bolestné, nešťastné období, je zobrazována téměř jako světice s nejtěžším životním osudem na světě. Ze všech situací vychází „čistě“, její obraz je prostřednictvím *Blesku* prezentován kladně. Vyvstává otázka, zda jí není cíleně „nadržováno“. Stojí za povšimnutí, že nejčastější autorkou článků týkajících se Svobodových je Michaela Remešová. Ta spolu s Miladou Čechovou napsala publikaci *Téma na román – Causa Karel a Vendula*. „Kniha mohla vzniknout jen díky tomu, že autorky měly a mají velice blízko jak ke Karlu Svobodovi, tak k Vendule a jejím přátelům i odpůrcům. Získaly tak i ty nejchoulostivější informace, které ještě nikdy nebyly zveřejněny.“¹⁰³ Jestliže se toto tvrzení zakládá na pravdě, je ono „nadržování“ celkem pravděpodobné.

¹⁰¹ (AGŠ). Hrob rodiny Svobodovy zaplavily květiny. *Blesk*. 9. 2. 2007, s. 2.

¹⁰² MÁCHA, Dalibor, REMEŠOVÁ, Michaela. První spory o dědictví!. *Blesk*; 9. 2. 2007, s. 1.

¹⁰³ Causa Karel a Vendula. *Neo Luxor* [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://neoluxor.cz/popularne-naucna/causa-karel-a-vendula--210194/>

Podobně jako je tomu v ostatních článcích, apeluje Blesk na city čtenářů i ve zprávách zaměřených na vdovu. Jako příklad lze uvést: „Vendula Svobodová - Podlamovaly se jí nohy, třásly se ruce, drkotala brada. A protože je astmatička, musela pravidelně dýchat, aby nemusela použít inhalátor.“¹⁰⁴ Na této ukázce je patrné, že záměrem redaktorů je vyvolání lítosti, zármutku a uvědomění si, jak hrozná je její situace a jak zle se cítí.

„Za Karlovu rodinu jsem nechala uvázat věnce z modrých irisů a lilií. Ty měl Karel moc rád,“ řekla nám plačtivě a dodala, že při posledním rozloučení s velkým hitmakerem nepromluví vůbec nikdo. „Za Karla mluví přece hudba. Všechna slova jsou zbytečná,“ vzlykala už Vendula.“¹⁰⁵ Znovu je zde užit prvek smutku a pláče, konkrétně slovo „plačtivě“, které je v závěru ještě umocněno slovesem „vzlykala“. Zcela očividně musíme z tohoto sdělení vyvodit, že je Vendula opravdu neskutečně nešťastná.

Takto zabarvené nebyly pouze texty, stejně vyznívaly i titulky, například „Nejtěžší hodiny Venduly Svobodové“¹⁰⁶. Zpráva pokračuje v totožném duchu: „Jsou to pro ni nejtěžší hodiny jejího života. Vendula Svobodová zažívá to, co nikdo nikdy zažít nechce. Zastřelil se jí manžel a ona ho našla mrtvého na zahradě domu, v němž vychovávali 1,5 letého syna Jakuba.“¹⁰⁷

Nevím, zda je možné rozhodnout, jestli je pro ženu horší najít zastřeleného manžela, nebo se dívat, jak jí umírá dítě. S ohledem na to, že Svobodová zažila oboje, volila bych mírnější slova. Na druhou stranu si neodpustím pár poznámek. Po skladatelově smrti byly uveřejňovány podtitulky jako „Kdo jí pomůže?“ nebo „Jak se zvládne postarat o syna Kubíka?“ Svobodová přece není jediná matka na světě, která musí vychovávat své dítě sama. V České republice existují tisíce žen samoživitelek, jež jsou v podobné situaci. Oproti spoustě z nich však Vendula zdědí po manželovi miliony. Finanční, či dokonce existenční, problémy řešit nemusí.

¹⁰⁴ CEJPOVÁ, Helena, MÁCHA, Dalibor a REMEŠOVÁ, Michaela. Poslední píseň: Ona stála, oni seděli. *Blesk*. 7. 2. 2007, s. 2.

¹⁰⁵ MÁCHA, Dalibor a REMEŠOVÁ, Michaela. Karla vyprovodí Muk. *Blesk*. 31. 1. 2007, s. 4.

¹⁰⁶ (RED). Nejtěžší hodiny Venduly Svobodové. *Blesk*. 29. 1. 2007, s. 2.

¹⁰⁷ Tamtéž.

Je třeba ale připustit, že někteří čtenáři se rádi ztotožňují se slavnými, získávají dobrý pocit z toho, že nejen oni mají problémy. Někdy až žijí životy celebrit, jejich potíže jim připadají větší, horší a zapomínají na ty své.

Jeden z titulků, publikovaný dva dny po úmrtí Svobody, zní: „Zdrcená Vendula Svobodová: „Ztratila jsem všechno““¹⁰⁸. V první otázce rozhovoru se jí ptají, proč si myslí, že to manžel udělal. Vendula odpovídá: „Neumím si tu tragédii nijak vysvětlit.““¹⁰⁹ Je opravdu pozoruhodné, že v dalších interview mluví o hlubokých depresích, kterými měl její manžel trpět, a označuje je jako příčinu nešťastné události. Proč tedy ve své odpovědi neuvedla, že měl Svoboda psychické problémy?

Blesk si vzbuzováním takovýchto otázek „otevívá dveře“ k novým a novým spekulacím, na něž navazuje, jež prohlubuje a z nichž bude profitovat.

Obsahem deníku byly také spekulace o údajné válce mezi Vendulou a Karlovými přáteli. Někteří z nich ji obviňovali z podílu na smrti Svobody. Důkazem mělo být nepozvání vdovy na pietní rozloučení se skladatelem v divadle Hybernia. „Po skandálu s fotografiemi mrtvého Karla Svobody (†68) přichází další obrovská aféra a s ní už naprosto viditelná válka mezi Vendulou Svobodovou (34) a přáteli zesnulého Karla,“¹¹⁰ hlásí titulní strana z 2. února.

Je pravděpodobné, že někteří z těchto lidí, potažmo celebrit v českém šoubyznisu, mají tento názor dosud, ale je to již více než sedm let, situace už se uklidnila, prvotní šok a bolest odezněla a především bohužel nikdo nic nezmění na skutečnosti, že je tento talentovaný, geniální skladatel mrtvý.

¹⁰⁸ MÁCHA, Dalibor a REMEŠOVÁ, Michaela. Zdrcená Vendula Svobodová: „Ztratila jsem všechno“. *Blesk*. 30. 1. 2007, s. 3.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Nepozvali ji na rozlučku s Karlem!. *Blesk*. 2. 2. 2007, s. 1.

TABULKA: Počet článků s výskytem osoby v kombinaci se jménem Karla Svobody 30 dnů po jeho smrti

Hledaný výraz v článku s Karlem Svobodou	<i>Blesk</i>	<i>MF DNES</i>	Celkem
Vendula (Svobodová)	62	24	86
Klárka (dcera, která podlehla leukemii)	19	5	24
(Filip) Renč	15	6	21
(Karel) Gott	29	12	41
Petr Svoboda	9	2	11
(Petr) Muk	10	7	17

10. Pohřeb jako útok na emoce čtenářů a zdroj konfliktu

Pohřeb byl mediálně velmi sledovaný. Jak je bulvárním zvykem, stal se vděčným tématem k dalšímu a dalšímu rozebírání i několik dní po jeho konání. Právě na referování o dění na pohřbu nalezneme nejvíce dokladů o velké míře emocionalizace. *Blesk* přinesl podrobný popis událostí, s důrazem na smutek, lítost, pláč. „Za všechny pozůstalé se přichází rozloučit Petr Muk, který Svobodu pozdraví židovským »shalom«. Následuje píseň Karla Gotta Žít, kterou sám interpret neunesl. Po Gottově tváři kanou slzy jako hrachy. Autor textu Karel Šíp dojetím sklání hlavu, pláč se ozývá z různých míst obřadní síně a Vendula se třese tak, že jí maminka musí držet ruce.“¹¹¹ V tomto výňatku je zaměření na city extrémně výrazné a úderné. Spojení jako „po tváři kanou slzy jako hrachy“ nebo „pláč se ozývá z různých míst“, „dojetím sklání hlavu“ spíš připomínají část lyrické balady.

Poslední rozloučení s Karlem Svobodou *Blesk* bedlivě sledoval, chtělo by se až říci, že v podstatě poskytoval podrobnou „reportáž“. Zprávy jsou strohé, krátké, s nepřehlédnutelným zacílením na emoce. Někdy je to ale už opravdu přehnané. Periodikum přineslo rozsáhlou fotoreportáž ze smutečního obřadu, v níž například popisek k fotografii zachycující skleslého Karla Gotta zní: „Karel Gott plakal v životě

¹¹¹ CEJPOVÁ, Hana, MÁCHA, Dalibor, REMEŠOVÁ, Michaela. Poslední píseň: Ona stála, oni seděli. *Blesk*. 7. 2. 2007, s. 2.

jen dvakrát. Když mu umřela maminka a včera“¹¹². Tvrdit něco takového je nepřiměřené.

Touha po senzacechtivosti je bezmezná. Za vše mluví následující dvě věty: „Pod rakví vyrostla pyramida z věnců a květin. V okolí několika kilometrů byly bílé lilie a irisy zcela vyprodány.“¹¹³ Všeobecně je u *Blesku* až obdivuhodné, s jakým „gustem“ dokáže vytvořit zprávu „z ničeho“. Příběh hledají i v pouhé skutečnosti, že na rodinném hrobu Svobodových leží květiny. Přesvědčivým důkazem je celé znění zprávy: „Urnu s ostatky hudebního skladatele Karla Svobody (†68) ještě hrobka na lesním hřbitově u Jevan nepojala. Přesto je místo posledního útočiště jeho rodiny čerstvě vyzdobeno květinami. Spočívá zde Svobodova dcera Klárka, která zemřela na zhoubnou leukemii v necelých pěti letech, jeho bratr Jiří i oba jejich rodiče. A kdosi, pravděpodobně Svobodovy děti z prvního manželství Jana a Petr, sem přišel vzdát úctu svým drahým zesnulým.“¹¹⁴

S jistou nadsázkou můžeme říci, že Svobodův pohřeb a události kolem něj zaměstnával celou redakci *Mladé fronty DNES*. Pod články je podepsána například filmová recenzentka Mirka Spáčilová nebo hokejový redaktor Karel Knap, který dělá rozhovor se zúčastněným režisérem Filipem Renčem. *Mladá fronta DNES* také upozorňuje na úspěch své redakce díky online přenosu: „Svobodův pohřeb měl rekordní sledovanost. (...) Díky unikátnímu videopřenosu *iDNES.cz* ho na internetu sledovaly desetitisíce lidí.“¹¹⁵

11. Vzpomínky slavných osobností

Periodika uveřejňovala rozhovory s českými umělci, kteří vzpomínali na Karla Svobodu a na setkání s ním. Těchto článků je menší množství, než je tomu u ostatních kategorií. Tázáni byli především zpěváci, kterým skládal písně a se kterými spolupracoval. Nechybí ani postoje a postřehy blízkých přátel, například Karla Gotta. O Svobodovi mluví převážně v superlativech, zmiňují vděk za svou kariéru, bez jeho

¹¹² HÖSCHLOVÁ, Hana. Karle, sbohem.... *Blesk*; 7. 2. 2007, s. 6.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ (AGŠ). Hrob rodiny Svobodovy zaplavily květiny. *Blesk*. 9. 2 2007, s. 2.

¹¹⁵ (KUL). Svobodův pohřeb měl rekordní sledovanost. *Mladá fronta DNES*. 8. 2. 2007, s. 5.

pomoci by dnes nebyli tam, kde jsou. Zároveň ale prostřednictvím těchto rozhovorů vystávají různé otázky a podporují se tak dohady o skutečné příčině jeho smrti. Jedni tvrdí, že trpěl depresemi, které ho dohnaly až k sebevraždě, někteří si myslí, že na tom měla podíl viny Vendula, jiní stojí za názorem, že se sám nezastřelil.

Závěr

Po zpracování tématu mediálního obrazu úmrtí Karla Svobody na stránkách *Mladé fronty DNES* a *Blesku*, lze konstatovat následující. V kvalitativní analýze vybraných periodik byla vysledována shoda v používání narativního postupu. Oba deníky ho využily k chronologickému popisu některých událostí, které předcházely i následovaly po skonu slavného skladatele. Oznámení o úmrtí se však zásadně lišila. Zatímco *Blesk* hned druhý den zveřejnil tuto informaci titulkem psaným verzálkami a ihned tvrdil, že se jednalo o sebevraždu, *Mladá fronta DNES* tuto smutnou skutečnost sdělila prostým oznámením bez jakýchkoliv definitivních závěrů a hledání senzací. Touha po senzacechtivosti, ačkoliv se v jisté dávce objevuje, je u tohoto deníku minimální, na rozdíl od *Blesku*. Ten se „chytí“ každé spekulace, byť je sebenepřavděpodobnější. Přesto se o ni dál zajímá, rozebírá možnosti a důsledky, které by vyplynuly, kdyby se nová teorie potvrdila. Zpracovává nepodložené, neověřené domněnky.

Bulvární deník pracuje se základními informacemi jen povrchně, namísto hledání příčin a souvislostí se snaží vytvářet skandální příběhy. Vkládá do textu nesmyslné mezititulky, jako například „Čím byly způsobeny deprese?“. Oproti tomu *Mladá fronta DNES* se o depresi, jež byla nejčastěji uváděna jako důvod Svobodovy sebevraždy, zajímá a snaží se přiblížit nemoc, která se týká stále většího počtu lidí. Věnuje se nejen tématu depresí, ale i sebevražd, pídí se po odborných komentářích a stanoviscích, uvádí analýzy, statistiky, rozhovory s nezávislým expertem z oblasti psychologie nebo psychiatrie. Je zřejmé, že impulzem k rozborům bylo úmrtí Karla Svobody. *Blesk* původům nebo průběhu tohoto onemocnění žádnou pozornost nevěnuje. A pokud se v jeho obsahu objeví názor odborníka, pak dotyčného vždy váže ke Karlu Svobodovi nějaký vztah, nikdy nemůžeme hovořit o objektivnosti a dostatečném odstupu

Liší se také postoj k četnosti uveřejňování zpráv. *Blesk* si „vystačí“ s jednou zásadní informací, kterou dokáže rozebírat z více stran, omílat stále dokola, „rýpat se“ v ní. Kdežto *Mladá fronta DNES*, pokud již něco napíše, přichází s novými poznatky, nepublikuje zajímavosti nebo nepodstatné informace.

Další zásadní odlišnost obou periodik shledávám v ucelenosti zpráv. Zatímco *Mladá fronta DNES* je publikuje komplexně, v celé souvislosti, *Blesk* je s oblibou vytrhává z kontextu. Pádovým dokladem je tvrzení *Blesku*, že Svoboda se o případném způsobu smrti měl zmínit svému příteli Karlu Gottovi („Kdykoli bude třeba, neváhám a tasím.“). Stejný výrok uveřejnila i *Mladá fronta DNES*, avšak v celé souvislosti, tj. že Svoboda mluvil o tom, jak by se zachoval, kdyby byla jeho rodina v nebezpečí.

Rozdíly jsou patrné i ve volbě titulků. *Blesk* se nezdráhá uveřejňovat klamavé, velmi úderné, „šokující“ titulky, v nichž nejednou využívá vět zvolacích. Výjimkou nejsou ani „zděšené“ otázky. *Mladá fronta DNES* si v tomto ohledu udržuje ráz tzv. seriózního média. Její titulky vystihují podstatu a nejdůležitější sdělení zprávy. Také nejsou, na rozdíl od *Blesku*, útočné. Bulvární list použije v titulku vražda, přestože to vražda nebyla, čímž vytváří napínavý příběh, jakousi „detektivku“. Jiný je i způsob vyjadřování. Zatímco *Blesk* užije výrazu vražda nebo sebevražda, aby podnítil zvědavost a přitažlivost, *Mladá fronta DNES* napíše spojení typu „vzal si život sám, nebo mu někdo pomohl“.

Podobnost bylo možné vysledovat v „upoutávkách“ na nové, rozšiřující informace nebo rozhovory. Lákání čtenářského publika na to, co vyjde druhý den, na co se mohou těšit, se vyskytuje jak u *Blesku*, tak u *Mladé fronty DNES*. V obou denících vyšly rozhovory a vzpomínky známých osobností na Karla Svobodu. Nejen slavní o něm mluvili jen hezky. I periodika o jeho osobě psala v superlativech. *Blesk* nešetřil lichotivými označeními, nejčastěji byl Svoboda nazýván hudebním králem či králem pop-music. Zajímavostí je, že *Blesk* tento výraz používal psaný dohromady bez spojovníku, přestože internetová jazyková příručka (prirucka.ujc.cas.cz) registruje pop-music pouze se spojovníkem.

Obě média se zajímala o prodej fotografií mrtvého Karla Svobody, které byly nabídnuty a posléze odkoupeny právě *Bleskem*. Periodika na svých stránkách sledovala

vývoj vyšetřování od počátku až do jeho konce. Kauza zpočátku působila jako jeden z prvních případů občanské žurnalistiky vycházející z vývoje digitalizace. Jak se však ukázalo, o amatérské paparazzi vybavené vyspělým mobilním telefonem se nejednalo. Zjistilo se, že fotografie byly ukradeny z policejního počítače. Zveřejnění, byť jediné fotografie, považují za silně neetické, stejně jako způsob, jakým se o tom *Blesk* vyjadřoval.

Mediálně ostře sledovaný byl skladatelův pohřeb. Více než o smutečním obřadu se však psalo o tiché válce mezi vdovou Vendulou a dětmi Karla Svobody z prvního manželství spolu s režisérem Filipem Renčem. Ten si tím, že nepovstal během poslední písně, kterou Svoboda složil pro svou manželku Vendulu, vysloužil tvrdou kritiku. Jeho vysvětlení, že tak udělal výslovně na přání Svobodova syna Petra, uveřejnil *Blesk* i *Mladá fronta DNES*. Ta ale Renčovi poskytla mnohem více prostoru prostřednictvím rozsáhlého rozhovoru.

Vdova Vendula Svobodová s médii čile spolupracovala a je až zarážející s jakou ochotou a pravidelností. Napříč tomu, že ztratila manžela, poskytovala, téměř ihned po jeho smrti, rozhovory, vyjádření, reagovala na všechny podněty. Nutno dodat, že zvláště *Blesk* jí k tomu dával dostatek prostoru. Byla zobrazována jako oběť i terč slovních útoků. Chtělo by se až říct, že se na nějaký čas stala jeho „ikonou“. Téměř stejné to bylo i v dalších měsících a letech. O samotném úmrtí Karla Svobody se v *Blesku* intenzivně psalo první dva až tři týdny po jeho skonu. V delším časovém rozmezí pak ve spojitosti s jeho osobou především díky kauze s ukradenými fotografiemi a nadále pokračovalo detailní sledování Venduly Svobodové. *Blesk* pak také „nechutně“ vytahoval podrobnosti z jeho soukromého, a dokonce i intimního života. Oproti tomu *Mladá fronta DNES* se zabývala pouze průběhem vyšetřování krádeže snímků. Do konce roku 2007 o Svobodovi psala jen sporadicky, první dva roky po jeho úmrtí připomněla toto smutné „výročí“. V dalších letech se tomuto tématu již vůbec nevěnovala.

Grafická stránka obou periodik je rozdílná, přesto především na ní spatřuji projev bulvarizace *Mladé fronty DNES*. Některé uveřejněné fotografie jsou stejné jako v *Blesku*. Jiné, na kterých jsou zachyceny Svobodovy děti, mi připadají nevhodné. A to nejen ty, na nichž je malý Jakub, ale zvláště snímky s mrtvou dcerou Klárou.

Blesk je typickým bulvárním médiem. Nacházím u něho všechny základní rysy. Nedodržování soukromé sféry, potažmo piety, vzhledem k události, je pro něj charakteristické. Naproti tomu se *Mladá fronta DNES* drží jistých hranic, snaží se poskytovat ověřené informace. Tíhnutí k bulvarizaci spatřuji spíše v grafické úpravě a zaměření na vdovu Vendulu Svobodovou.

Summary

As to the medial image of Karel Svoboda's death, the following may be concluded. The qualitative analysis has shown consensus in using the narrative. Both dailies, *Blesk* and *Mlada fronta DNES*, used it to describe the consequence of events that preceded and succeeded the death of the famous composer.

There was a difference, however, While *Blesk* reported by using large titles and immediately wrote about suicide, *Mlada fronta DNES* reported the fact without seeking fast conclusions and speculations: no unfunded hypotheses.

A tabloid, such as *Blesk*, works with the basic information in a superficial way. It attempts to create scandal stories rather than finding causes and consequences. It inserts nonsensical subtitles, such as "What has caused Svoboda's depressions?" In contrast to that, *Mlada fronta DNES* wrote about depression—which was supposedly the reason of Svoboda's suicide—in a serious manner. It was genuinely interested in the psychic disorder that matters for a growing number of people. It paid attention to the topic of depression and suicides, it sought commentaries and statements by experts, it presented analyses, statistics, interviews with experts in psychology and psychiatry. Obviously, the Svoboda's death was the impetus.

On the other hand, *Blesk* paid zero attention to the origins and nature of this disorder. If an expert opinion was cited anyway, then it was never unbiased and independent.

Frequency of news differs, too. *Blesk* is “happy” with one main news, which is subsequently dished up over and over. *Mlada fronta DNES* attempts to find new information; it shuns trivia.

Another difference is ripping things out of context, which frequently happens in *Blesk*. The title choice is different, too. *Blesk* does not hesitate to publish tricky, misleading titles to shock readers. Exclamations and questions are frequently used, too. Titles in *Mlada fronta DNES* focus on the substance of the news.

Použitá literatura

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-802-4730-288.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. 3.vyd. Praha: Karolinum, 2000, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.

DUDEK, Oldřich. *Nevšední život, záhadná smrt Karla Svobody*. Vyd. 1. Mnichovice: BVD, 2007, 174 s., [24] s. obr. příl. ISBN 978-80-903754-8-2.

HVÍŽĎALA, Karel. *Mardata: vzpoury v žurnalistice : dějiny rozhovoru a další texty o médiích 2006-2011*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 263 s. ISBN 978-807-3678-517.

HVÍŽĎALA, Karel. *Moc a nemoc médií: rozhovory, eseje a články 2000-2003*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2003, 268 s. ISBN 80-865-6970-5.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 413 s. ISBN 978-807-3674-663.

KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310 s., xxxii s. příl. ISBN 978-807-3676-988.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2009, 640 s. ISBN 987-80-7367-574-5.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, 263 s. ISBN 9788072772667.

OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv. *Zpravodajství v médiích*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 146 s. ISBN 978-80-246-1899-9.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 327 s. ISBN 80-717-8926-7.

ROHÁL, Robert. *Karel Svoboda - Lásko má, já stůňu*. Praha: Ottovo nakladatelství, c2007, 87 s. ISBN 978-80-7360-604-6.

SACHER, Richard. *Karel Svoboda*. 1. vyd. Praha: Brána, 2008, 213 s., [12] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7243-379-7.

Internetové zdroje

Deník Referendum [online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/>

Neo Luxor [online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://neoluxor.cz/popularne-naucna/causa-karel-a-vendula--210194/>

ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AKADEMIE VĚD ČR. *Internetová jazyková příručka* [online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>

Akademické práce

HEJBAL, Dominik. *Působení pražských klubů v sezoně 2011/2012 české nejvyšší fotbalové soutěže v celostátních denících*. Praha, 2013. 64 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Jan Halada, CSc.

Periodika

Blesk. Praha: Ringier Axel Springer CZ a.s., 2007-2014. ISSN 1213-8991.

Mladá fronta DNES. Praha: MAFRA a.s., 2007-2014. ISSN 1210-1168.

Seznam příloh

- Příloha č. 1: *Blesk* – pondělí 29. 1. 2007 (grafika)
- Příloha č. 2: *Blesk* – úterý 30. 1. 2007 (grafika)
- Příloha č. 3: *Blesk* – úterý 30. 1. 2007 (grafika)
- Příloha č. 4: *Blesk* – středa 31. 1. 2007 (grafika)
- Příloha č. 5: *Blesk* – čtvrtek 1. 2. 2007 (grafika)
- Příloha č. 6: *Blesk* – pátek 2. 2. 2007 (grafika)
- Příloha č. 7: *Blesk* – pátek 2. 2. 2007 (grafika)
- Příloha č. 8: *Blesk* – sobota 3. 2. 2007 (grafika)
- Příloha č. 9: *Mladá fronta DNES* – pondělí 29. 1. 2007 (grafika)
- Příloha č. 10: *Mladá fronta DNES* – úterý 30. 1. 2007 (grafika)
- Příloha č. 11: *Mladá fronta DNES* – vybrané výtisky 31. 1. – 7. 2. 2007 (grafika)
- Příloha č. 12: *Mladá fronta DNES* – středa 7. 2. 2007 (grafika)
- Příloha č. 13: *Mladá fronta DNES* – vybrané výtisky 8. 2. – 11. 2. 2007 (grafika)
- Příloha č. 14: *Mladá fronta DNES* – vybrané výtisky 3. 2. – 15. 3. 2007 (grafika)
- Příloha č. 15: *Mladá fronta DNES* – vybrané výtisky 6. 2. – 19. 3. 2007 (grafika)
- Příloha č. 16: Statistika výrazů použitých v článcích (tabulka)
- Příloha č. 17: Statistika výrazů použitých v článcích (tabulka)